

MERSİN ÜNİVERSİTESİ KILIKIA ARKEOLOJİSİNİ ARAŞTIRMA MERKEZİ
MERSIN UNIVERSITY PUBLICATIONS OF THE RESEARCH CENTER OF
CILICIAN ARCHAEOLOGY

OLBA XXVI

(Ayrıbasım / Offprint)

KAAM YAYINLARI

OLBA

XXVI

© 2018 Mersin Üniversitesi/Türkiye

ISSN 1301 7667

Yayıncı Sertifika No: 18698

OLBA dergisi;

ARTS & HUMANITIES CITATION INDEX, EBSCO, PROQUEST

ve

TÜBİTAK-ULAKBİM Sosyal Bilimler Veri Tabanlarında taranmaktadır.

Alman Arkeoloji Enstitüsü'nün (DAI) Kısaltmalar Dizini'nde 'OLBA' şeklinde yer almaktadır.

OLBA dergisi hakemlidir. Makalelerdeki görüş, düşünce ve bilimsel değerlendirmelerin yasal sorumluluğu yazarlara aittir.

The articles are evaluated by referees. The legal responsibility of the ideas, opinions and scientific evaluations are carried by the author.

OLBA dergisi, Mayıs ayında olmak üzere, yılda bir kez basılmaktadır.

Published each year in May.

KAAM'ın izni olmadan OLBA'nın hiçbir bölümü kopya edilemez.

Alıntı yapılması durumunda dipnot ile referans gösterilmelidir.

It is not allowed to copy any section of OLBA without the permit of the Mersin University

(Research Center for Cilician Archaeology / Journal OLBA)

OLBA dergisinde makalesi yayımlanan her yazar, makalesinin baskı olarak ve elektronik ortamda yayımlanmasını kabul etmiş ve telif haklarını OLBA dergisine devretmiş sayılır.

Each author whose article is published in OLBA shall be considered to have accepted the article to be published in print version and electronically and thus have transferred the copyrights to the Mersin University

(Research Center for Cilician Archaeology / Journal OLBA)

OLBA'ya gönderilen makaleler aşağıdaki web adresinde ve bu cildin giriş sayfalarında belirtilen formatlara uygun olduğu takdirde basılacaktır.

Articles should be written according to the formats mentioned in the following web address.

Redaktion: Dr. Öğr. Üyesi Deniz Kaplan

OLBA'nın yeni sayılarında yayınlanması istenen makaleler için yazışma adresi:

Correspondance addresses for sending articles to following volumes of OLBA:

Prof. Dr. Serra Durugönül

Mersin Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü

Çiftlikköy Kampüsü, 33342 Mersin - TURKEY

Diğer İletişim Adresleri

Other Correspondance Addresses

Tel: +90 324 361 00 01 • 14730 / 14734

Fax: +90 324 361 00 46

web mail: www.kaam.mersin.edu.tr

www.olba.mersin.edu.tr

e-mail: sdurugonul@gmail.com

Baskı / Printed by

Son Söz Gazete Matbaa Yay. Kırt. Ltd. Şti.

İvedik OSB. 1341. Cadde No. 56 Yenimahalle/ANKARA

Tel: +90 312 394 57 71 • Sertifika No: 18698

Grafik / Graphic

Digilife Dijital Basım Yay. Tan. ve Org. Hiz. San. ve Tic. Ltd. Şti.

Güvenevler Mah. 1937 Sk. No.33 Yenışehir / MERSİN

Tel: +90 324 231 14 16 www.digilifemersin.com

MERSİN ÜNİVERSİTESİ KILIKIA ARKEOLOJİSİNİ ARAŞTIRMA MERKEZİ
(KAAM) YAYINLARI-XXVI

MERSIN UNIVERSITY PUBLICATIONS OF THE RESEARCH CENTER OF
CILICIAN ARCHAEOLOGY (KAAM)-XXVI

Editörler

Serra DURUGÖNÜL
Murat DURUKAN
Gunnar BRANDS
Deniz KAPLAN

OLBA Bilim Kurulu

Prof. Dr. Mehmet ÖZDOĞAN (İstanbul Üniversitesi)
Prof. Dr. Fikri KULAKOĞLU (Ankara Üniversitesi)
Prof. Dr. Serra DURUGÖNÜL (Mersin Üniversitesi)
Prof. Dr. Marion MEYER (Viyana Üniversitesi)
Prof. Dr. Susan ROTROFF (Washington Üniversitesi)
Prof. Dr. Kutalmış GÖRKAY (Ankara Üniversitesi)
Prof. Dr. İ. Hakan MERT (Uludağ Üniversitesi)
Prof. Dr. Eda AKYÜREK-ŞAHİN (Akdeniz Üniversitesi)
Prof. Dr. Yelda OLCA Y-UC KAN (Anadolu Üniversitesi)

MERSİN

2018

İçindekiler / Contents

Işıl Demirtaş <i>Güvercinkayası “Coba” Tipi Tarazlı Kâseleri</i> (“Coba” Type Scraped Bowls at Güvercinkayası)	1
Mahmut Bilge Baştürk - Meltem Doğan-Alparslan <i>A New Hieroglyphic Seal from Şarhöyük</i> (Şarhöyük’te Bulunan Yeni Bir Hiyeroglifli Mühür)	31
Kurtuluş Kıymet <i>Salat Tepe Ritüellerine İlişkin Bulguların Hitit-Hurri Metinleri ile Karşılaştırılması</i> (Comparison of Salat Tepe Ritual Contexts with Hittite-Hurrian Ritual Texts)	41
Ayşe F. Erol– Ertaç Yıldırım <i>Ordu/Fatsa Cıngirt Kayası Kazısı Bronz Buluntuları</i> (Bronze Finds from Ordu/Fatsa Cıngirt Kayası Excavations)	97
Mehmet Gürbüzler <i>Late Roman Pottery From a Building in Klazomenai</i> (Klazomenai’de Bir Yapıdan Ele Geçen Geç Roma Seramikleri)	135
Emre Okan - Cenker Atila - Ali Akın Akyol <i>The Greco-Italic Amphorae Found on Maltepe Tumulus in Phocaea</i> (Phokaia Maltepe Tümülüsünde Bulunan Greko-İtalik Amphoralar)	177
Polat Ulusoy <i>Klazomenai Asty’sünde Bulunmuş Arkaik Dönem Yapı ve Anıtlara Ait Parçalar ve Kutsal Alanların İncelenmesi</i> (Research on Fragments of Archaic Period Structure and Monument Found at Asty of Klazomenai and Sanctuaries)	215
Rahşan Tamsü-Polat <i>Yazılıkaya/Midas Vadisi Akpara Kale Mezarları</i> (Yazilikaya/Midas Valley Akpara Kale Tombs)	261
Aytekin Erdoğan - Sabri Arıcı <i>Tripolis’de Bulunmuş Çocuk Dionysos Heykeli</i> (Die Statue des Kind Dionysos aus Tripolis)	285

S. Yücel Şenyurt - Serra Durugönül <i>Kurul (Ordu) Kalesi'nde Bir Kybele Heykeli</i> <i>(A Cybele Statue in the Fortress of Kurul (Ordu))</i>	305
Ayşe Aydın <i>Ödemiş Müzesi'ndeki Lahit</i> <i>(A Sarcophagus in the Museum of Ödemiş)</i>	345
Selda Yeni - Fatma Avcu - N. Eda Akyürek Şahin <i>Mysia Bölgesi'nden Beş Yeni Mezar Epigramı</i> <i>(Five New Grave Epigrams from Mysia)</i>	369
Hüseyin Uzunoglu <i>On the Use of "ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΕΙΝ" in Building Inscriptions</i> <i>(Yapı Yazıtlarında κατασκευάζειν Fiilinin Kullanımı Üzerine)</i>	387
M. Ertan Yıldız <i>Tlos'tan İki Yeni Mezar Yazıtı</i> <i>(Zwei Neue Inschriften aus Tlos)</i>	405
Yadigar Doğan - Fatma Avcu <i>Nallıhan ve Çevresinden Yeni Yazıtlar II</i> <i>(New Inscriptions From Nallıhan and its Vicinity II)</i>	415

MERSİN ÜNİVERSİTESİ
KILIKIA ARKEOLOJİSİNİ ARAŞTIRMA MERKEZİ
BİLİMSEL SÜRELİ YAYINI ‘OLBA’

Kapsam

Olba süreli yayını Mayıs ayında olmak üzere yılda bir kez basılır. Yayınlanması istenilen makalelerin en geç her yıl Kasım ayında gönderilmiş olması gerekmektedir. 1998 yılından bu yana basılan Olba; Küçükasya, Akdeniz bölgesi ve Ortadoğu’ya ilişkin orijinal sonuçlar içeren Antropoloji, Prehistorya, Protohistorya, Klasik Arkeoloji, Klasik Filoloji (ve Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri), Eskiçağ Tarihi, Nüvizmatik ve Erken Hıristiyanlık Arkeolojisi alanlarında yazılmış makaleleri kapsamaktadır.

Yayın İlkeleri

1. a. Makaleler, Word ortamında yazılmış olmalıdır.
b. Metin 10 punto; özet, dipnot, katalog ve bibliyografya 9 punto olmak üzere, Times New Roman (PC ve Macintosh) harf karakteri kullanılmalıdır.
c. Dipnotlar her sayfanın altına verilmeli ve makalenin başından sonuna kadar sayısal süreklilik izlemelidir.
d. Metin içinde bulunan ara başlıklarda, küçük harf kullanılmalı ve koyu (bold) yazılmalıdır. Bunun dışındaki seçenekler (tümünün büyük harf yazılması, alt çizgi ya da italik) kullanılmamalıdır.
2. Noktalama (tireler) işaretlerinde dikkat edilecek hususlar:
 - a. Metin içinde her cümlelin ortasındaki virgülden ve sonundaki noktadan sonra bir tab boşluk bırakılmalıdır.
 - b. Cümle içinde veya cümle sonunda yer alan dipnot numaralarının herbirisi noktalama (nokta veya virgül) işaretlerinden önce yer almalıdır.
 - c. Metin içinde yer alan “fig.” ibareleri, küçük harf ile ve parantez içinde verilmeli; fig. ibaresinin noktasından sonra bir tab boşluk bırakılmalı (fig. 3); ikiden fazla ardışık figür belirtiliyorsa iki rakam arasına boşluksuz kısa tire konulmalı (fig. 2-4). Ardışık değilse, sayılar arasına nokta ve bir tab boşluk bırakılmalıdır (fig. 2. 5).
 - d. Ayrıca bibliyografya ve kısaltmalar kısmında bir yazar, iki soyadı taşıyorsa

soyadları arasında boşluk bırakmaksızın kısa tire kullanılmalıdır (Dentzer-Feydy); bir makale birden fazla yazarlı ise her yazardan sonra bir boşluk, ardından uzun tire ve yine boşluktan sonra diğer yazarın soyadı gelmelidir (Hagel – Tomaschitz).

3. “Bibliyografya ve Kısaltmalar” bölümü makalenin sonunda yer almalı, dipnotlarda kullanılan kısaltmalar, burada açıklanmalıdır. Dipnotlarda kullanılan kaynaklar kısaltma olarak verilmeli, kısaltmalarda yazar soyadı, yayın tarihi, sayfa (ve varsa levha ya da resim) sıralamasına sadık kalınmalıdır. Sadece bir kez kullanılan yayınlar için bile aynı kurala uyulmalıdır.

Bibliyografya (kitaplar için):

Richter 1977 Richter, G., Greek Art, NewYork.

Bibliyografya (Makaleler için):

Corsten 1995 Corsten, Th., “Inschriften aus dem Museum von Denizli”, Ege Üniversitesi Arkeoloji Dergisi III, 215-224, lev. LIV-LVII.

Dipnot (kitaplar için)

Richter 1977, 162, res. 217.

Dipnot (Makaleler için)

Oppenheim 1973, 9, lev.1.

Diğer Kısaltmalar

age.	adı geçen eser
ay.	aynı yazar
vd.	ve devamı
yak.	yaklaşık
v.d.	ve diğerleri
y.dn.	yukarı dipnot
dn.	dipnot
a.dn.	aşağı dipnot
bk.	Bakınız

4. Tüm resim, çizim ve haritalar için sadece “fig.” kısaltması kullanılmalı ve figürlerin numaralandırılmasında süreklilik olmalıdır. (Levha, Resim, Çizim, Şekil, Harita ya da bir başka ifade veya kısaltma kesinlikle kullanılmamalıdır).

5. Word dökümanına gömülü olarak gönderilen figürler kullanılmamaktadır. Figürlerin

mutlaka sayfada kullanılması gereken büyüklükte ve en az 300 pixel/inch çözünürlükte, photoshop tif veya jpeg formatında gönderilmesi gerekmektedir. Adobe illustrator programında çalışılmış çizimler Adobe illustrator formatında da gönderilebilir. Farklı vektörel programlarda çalışılan çizimler photoshop formatına çevrelemiyorsa pdf olarak gönderilebilir. Bu formatların dışındaki formatlarda gönderilmiş figürler kabul edilmeyecektir.

6. Figürler CD'ye yüklenmelidir ve ayrıca figür düzenlemesi örneği (layout) PDF olarak yapılarak burada yer almalıdır.
7. Bir başka kaynaktan alıntı yapılan figürlerin sorumluluğu yazara aittir, bu sebeple kaynak belirtilmelidir.
8. Makale metninin sonunda figürler listesi yer almalıdır.
9. Metin yukarıda belirtilen formatlara uygun olmak kaydıyla 20 sayfayı geçmemelidir. Figürlerin toplamı 10 adet civarında olmalıdır.
10. Makaleler Türkçe, İngilizce veya Almanca yazılabilir. Türkçe yazılan makalelerde yaklaşık 500 kelimelik Türkçe ve İngilizce yada Almanca özet kesinlikle bulunmalıdır. İngilizce veya Almanca yazılan makalelerde ise en az 500 kelimelik Türkçe ve İngilizce veya Almanca özet bulunmalıdır. Makalenin her iki dilde de başlığı gönderilmelidir.
11. Özeti altında, Türkçe ve İngilizce veya Almanca olmak üzere altı anahtar kelime verilmelidir.
12. Metnin word ve pdf formatlarında kaydı ile figürlerin kopyalandığı iki adet CD (biri yedek) ile birlikte bir orijinal ve bir kopya olmak üzere metin ve figür çıktısı gönderilmelidir.
13. Makale içinde kullanılan özel fontlar da CD'ye yüklenerek yollanmalıdır.

MERSIN UNIVERSITY
‘RESEARCH CENTER OF CILICIAN ARCHAEOLOGY’
JOURNAL ‘OLBA’

Scope

Olba is printed once a year in May. Deadline for sending papers is November of each year.

The Journal ‘Olba’, being published since 1998 by the ‘Research Center of Cilician Archeology’ of the Mersin University (Turkey), includes original studies done on antropology, prehistory, protohistory, classical archaeology, classical philology (and ancient languages and cultures), ancient history, numismatics and early christian archeology of Asia Minor, the Mediterranean region and the Near East.

Publishing Principles

1. a. Articles should be written in Word programs.
b. The text should be written in 10 puntos; the abstract, footnotes, catalogue and bibliography in 9 puntos ‘Times New Roman’ (for PC and for Macintosh).
c. Footnotes should take place at the bottom of the page in continous numbering.
d. Titles within the article should be written in small letters and be marked as bold. Other choises (big letters, underline or italic) should not be used.
2. Punctuation (hyphen) Marks:
 - a. One space should be given after the comma in the sentence and after the dot at the end of the sentence.
 - b. The footnote numbering within the sentence in the text, should take place before the comma in the sentence or before the dot at the end of the sentence.
 - c. The indication fig.:
 - * It should be set in brackets and one space should be given after the dot (fig. 3);
 - * If many figures in sequence are to be indicated, a short hyphen without

space between the beginning and last numbers should be placed (fig. 2-4); if these are not in sequence, a dot and space should be given between the numbers (fig. 2. 5).

- d) In the bibliography and abbreviations, if the author has two family names, a short hyphen without leaving space should be used (Dentzer-Feydy); if the article is written by two or more authors, after each author a space, a long hyphen and again a space should be left before the family name of the next author (Hagel – Tomaschitz).
3. The ‘Bibliography’ and ‘Abbreviations’ should take part at the end of the article. The ‘Abbreviations’ used in the footnotes should be explained in the ‘Bibliography’ part. The bibliography used in the footnotes should take place as abbreviations and the following order within the abbreviations should be kept: Name of writer, year of publishment, page (and if used, number of the illustration). This rule should be applied even if a publishment is used only once.

Bibliography (for books):

Richter 1977 Richter, G., Greek Art, New York.

Bibliography (for articles):

Corsten 1995 Corsten, Th., “Inschriften aus dem Museum von Denizli”, Ege Üniversitesi Arkeoloji Dergisi III, 215-224, pl. LIV-LVII.

Footnotes (for books):

Richter 1977, 162, fig. 217.

Footnotes (for articles):

Oppenheim 1973, 9, pl.1.

Miscellaneous Abbreviations:

op. cit.	in the work already cited
idem	an author that has just been mentioned
ff	following pages
et al.	and others
n.	footnote
see	see
infra	see below
supra	see above

4. For all photographies, drawings and maps only the abbreviation ‘fig.’ should be used

in continuous numbering (remarks such as Plate, Picture, Drawing, Map or any other word or abbreviation should not be used).

5. Figures, embedded in Word documents can not be used. Figures have to be in the length in which they will be used in the page, being at least 300 pixel/inch, in photoshop tif or jpeg format. Drawings in adobe illustrator can be sent in this format. Drawings in other vectoral programs can be sent in pdf if they can't be converted to photoshop. Figures sent in other formats will not be accepted.
6. Figures should be loaded to a CD and a layout of them as PDF should also be undertaken.
7. Photographs, drawings or maps taken from other publications are in the responsibility of the writers; so the sources have to be mentioned.
8. A list of figures should take part at the end of the article.
9. The text should be within the remarked formats not more than 20 pages, the drawing and photographs 10 in number.
10. Papers may be written in Turkish, English or German. Papers written in Turkish must include an abstract of 500 words in Turkish and English or German. It will be appreciated if papers written in English or German would include a summary of 500 words in Turkish and in English or German. The title of the article should be sent in two languages.
11. Six keywords should be remarked, following the abstract in Turkish and English or German.
12. The text in word and pdf formats as well as the figures should be loaded in two different CD's; furthermore should be sent, twice the printed version of the text and figures.
13. Special fonts should be loaded to the CD.

ORDU/FATSA CINGIRT KAYASI KAZISI BRONZ BULUNTULARI

Ayşe F. EROL – Ertaç YILDIRIM*

ABSTRACT

Bronze Finds from Ordu/Fatsa Cingirt Kayası Excavations

This study presents bronze finds which are obtained during excavations between the years of 2012–2014, conducted in Cingirt Kayası, in the Eastern Black Sea region. Cingirt Kayası is located in the Yapraklı Village of the town Fatsa, which is in Ordu. First, these finds have been categorised according to their use, such as decorative or medical objects. In light of archaeological data and similar materials, the finds have then been analysed in respect to their form, period and function, and are presented along with their catalogue with plates. In terms of dating the finds, this study also benefits from other groups of finds which are obtained from the same level and indicate an exact date for these objects. By presenting these bronze finds, this study aims to share first scientific conclusions about bronze objects of the Eastern Black Sea Region; it also contributes to the literature on the archaeology of this region known to be rich in metal reserves since early ages.

Keywords: Mithradates VI, Eastern Black Sea, Phadisane, Cingirt Kayası, Bronze Finds, Pontic Region.

ÖZ

Bu çalışmada Doğu Karadeniz Bölgesi Ordu/Fatsa İlçesi Yapraklı Köyü sınırları içinde yer alan Cingirt Kayası'nda 2012-2014 yıllarında gerçekleştirilen kazı çalışmalarından ele geçen bronz buluntular, kullanım alanlarına göre tasnif edilerek, kazı verileri ve paralel materyal ışığında form, işlev ve dönemleri bakımından değerlendirilerek, katalog ve levha bilgileriyle sunulmaktadır. Eserlerin tarihlendirilmesinde, kazılar sırasında söz konusu materyalle birlikte ele geçen ve sikke gibi kesin tarihleme veren diğer buluntu grupları kriter olarak kullanılmıştır. Karadeniz bölgesinde yürütülen bir kazı çalışmasından ele geçen çeşitli bronz buluntulardan oluşan bir grup eserin tanıtılması ve değerlendirme sonuçlarının sunulmasıyla, Doğu Karadeniz bölgesi arkeolojisi metal buluntuları için ilk bilimsel verilerin paylaşılması ve erken dönemlerden itibaren

* Doç. Dr. Ayşe F. Erol, Gazi Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, 06500 Teknikokullar/Ankara. E-posta: aferol@gazi.edu.tr.
Arş. Gör. Ertaç Yıldırım, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı, 06500 Beşevler/Ankara. E-posta: ertacyildirim@gmail.com.

maden rezervleri açısından zengin olduğu bilinen bölge arkeolojisine katkı sağlanması hedeflenmiştir.

Anahtar Kelimeler: VI. Mithradates, Doğu Karadeniz, Phadisane, Cıngırt Kayası, Bronz Buluntular, Pontos Bölgesi.

Giriş

Antik Çağ'da Pontos Bölgesi¹ coğrafi sınırları içinde yer alan Cıngırt Kayası, günümüzde Ordu/Fatsa İlçesi, Yapraklı Köyü sınırları içinde, Karadeniz'e kuş uçuşu yaklaşık 750 m mesafede², 200 m rakımlı doğal bir kayalığın üzerinde, deniz ve vadiye hakim bir noktada konumlanmaktadır³(fig. 1).

Günümüzde Fatsa İlçe merkezine 5 km mesafede yer alan Cıngırt Kayası'nın bulunduğu yöre, antik yazarların kayıtlarında aşağıda sunulan ifadelerle tanımlanmaktadır.

Olshausen–Biller, Arrianus'un⁴ kayıtlarında belirttiği mesafelerden yola çıkarak Phadisane'nin Fatsa yakınlarına lokalize edilebileceğini belirtmektedir⁵.

Phadisane'nin içinde yer aldığı Sidene yöresi, adını Sidenos Çayı'nın (Bolaman Çayı) denize döküldüğü yerde konumlanan Side isimli kaleden almaktadır⁶. Strabon, Sidene yöresinde sahil boyunca yer alan tahkimli üç kaleden söz etmektedir. Bunlar Khabakta (Ünye/Kaleköy), Phabda ve Side/Polemonion (Bolaman) kaleleridir⁷. VI. Mithradates Küçük Armenia bölgesini ele geçirdikten sonra, söz konusu bölge ve çevresinde hakimiyetini güçlendirmek için 75 adet kale yerleşimi kurduğu yine Strabon'un kayıtlarında geçmektedir⁸. Wilson 1960 yılında bölgede yaptığı yüzey

1 Pontos bölgesinin coğrafi sınırlarını kuzeyde Pontos Eukseinos (Karadeniz), batıda Halys nehri (Kızılırmak) bk. Strabon, Geog., XII. 3. 1-2, doğuda Kolkhis bk. Strab. Geog., XII. 3. 18, güneyde Pontos ile Kappadokia arasındaki sınırı ise Khammanene yöresinin batı ucundan başlayıp, Tauros'a paralel uzanan dağ silsilesi belirler.

2 Cıngırt Kayası günümüzdeki konumu itibarıyla denize kuş uçuşu yaklaşık 750 m uzaklıkta bulunmakla birlikte, döneminde kıyıya daha yakın ve denize daha fazla hakimiyet sağlayan bir konumda olduğu düşünülmektedir. 1987-1997 yıllarında yapımına başlanan Samsun Ordu sahil yolunun inşası sırasında deniz doldurulmuş, söz konusu durum Cıngırt Kayası'nın kıyıdan uzaklaşmasına neden olmuştur.

3 Erol 2015a, 383; Pontos bölgesi her biri kendine özgü coğrafi karakteristiğe sahip dört yöreye ayrılabilir. Bu yöreler için bk. Olshausen 1978, col. 438; Arslan 2007, 17; Bölgenin en önemli yöresi Halys Nehri'nin Karadeniz'e döküldüğü yerden Trapezus'un doğusuna; Apsarros Irmağı'na kadar ulaşan kıyı kesimi olup, Cıngırt Kayası söz konusu kıyı kesiminde konumlanmaktadır.

4 Arrianus'un kayıtlarında "Thermodon'dan Beris Irmağı'na 90 stadia'dır. Buradan Thoaris'e 60 stadia; Thoaris'ten Oinoe'ye 30 stadia; Oinoe'den Phigamous Irmağı'na 40 stadia; oradan Phadisane Kalesi'ne 150 stadia mesafe vardır. Oradan Polemonion kentine 10 stadia; Polemonion'dan Iasionion Burnu olarak adlandırılan yere 130 stadia bulunur "ifadeleri yer almaktadır bk. Arr. Peripl., XVI.

5 Olshausen – Biller 1984, 155.

6 Strab. Geog., XII. 3. 16.

7 Strab. Geog., XII. 3. 16.

8 Strab. Geog., XII. 3. 28.

araştırmalarında, Phabda'nın Kahveler Deresi yakınlarındaki Cingirt Tepesi'ne lokalize edilebileceğini önermektedir⁹. Weimert bahsi geçen kalenin Sidene'nin doğu kesimindeki demir madenlerini koruma altında tutmak için yapıldığından söz etmektedir¹⁰. Cingirt Kayası, Pontos coğrafyasındaki konumu itibarıyla erken dönemlerden itibaren madencilik faaliyetlerinin yaşandığı¹¹, zengin maden rezervlerinin bulunduğu bir bölgede yer almaktadır¹².

2012 yılında başlayan kazı çalışmaları¹³ üç kazı sezonu boyunca öncelikli olarak yerleşimin zirve kesiminde yürütülmüş olup (fig. 2), açığa çıkan mimari kalıntılar ve arkeolojik buluntular üzerinden yapılan değerlendirmeler, iskanın son Pontos kralı VI. Mithradates (MÖ 120-63) Dönemi'nden başlayarak¹⁴, Roma ve Bizans Dönemleri'ndeki sürekliliğini kanıtlayan veriler sunmuştur¹⁵.

Makalenin konusunu oluşturan materyal 2012-2014 yılları arasında Cingirt Kayası'nda gerçekleştirilen kazılardan ele geçen bronz buluntular arasından seçilmiş örneklerdir¹⁶. Bahsi geçen buluntu grubu yerleşimin zirve kesiminde yürütülen kazı çalışmalarından açığa çıkartılan eserlerdir. Katalog ve levha bilgileriyle tanıtılan eserler gerek işlevleri ve gerekse formları bakımından paralel materyal ışığında değerlendirilmiştir.

Arkeolojik Kontekstler

Çalışmanın konusunu oluşturan bronz eserler, 2012-2014 sezonlarında Cingirt

9 Wilson 1960, 199.

10 Weimert 1984, 152.

11 Ayrıntılı bilgi için bk. Koçak 2006, 1-38.

12 Demir yatakları için bk. Muhly – Maddin – Stech – Özgen 1985, 72, fig. 1; Tylecote 1981, 137-138; Ünye ve Fatsa kesimindeki bakır cevheri ve kurşun-gümüş yatakları için bk. MTA 1972, 23-24; Kaptan 1976, 48.

13 Cingirt Kayası kazısı Ordu Müze Müdürlüğü Başkanlığında, Doç. Dr. Ayşe Fatma Erol'un Bilimsel Danışmanlığında bir ekiple yürütülmüştür.

14 Yerleşimin VI. Mithradates Dönemi'nde phourion işlevinde olduğu önerilmektedir bk. Erol 2015b, 453-460; Erol 2016, 563-565; Erol – Tamer 2014a, 84; Phourion askeri karakterli garnizonlar için kullanılan bir terimdir. Bu kalelerin Pers idari teşkilat geleneğinin devamı olarak hem askeri hem de ekonomik işlevleriyle Pontos Krallığı idari sisteminin çekirdeğini oluşturduğu anlaşılmaktadır bk. Højte 2009, 103; Ordu Bayadı Köyü'nde yer alan Kurul Kalesi phourion karakteri gösteren VI. Mithradates'in kale yerleşimlerinden birisidir bk. Şenyurt – Akçay 2016, 239.

15 Erol, 2013a, 1069-1077; Erol 2013b, 183-196; Erol 2015a, 383-400; Erol 2015b, 451-460; Erol 2016, 559-572; Erol – Tamer 2014a, 73-98; Erol – Tamer 2014b, 115-138; Erol – Tamer 2016, 319-359; Erol – Ünal 2012, 117-122.

16 Cingirt Kayası kazılarından ele geçen bronz buluntular, öncül yayınlarımızda yerleşim kronolojisini destekleyen örnekler bağlamında tanıtılmıştır bk. Erol 2015b, 453, fig. 6: 7, 8, 9, 10, dn. 6, 7, 8; Erol 2015a, 386, 387, dn.18, 23, 32, Res. 11, 15; Söz konusu materyalin de dahil olduğu Cingirt Kayası metal buluntuları "Ordu/Fatsa Cingirt Kayası Kazısı 2012-2014 Sezonu Metal Buluntuları" başlıklı Yüksek Lisans tezi kapsamında çalışılmış olup bk. Yıldırım 2017, bu çalışmamızda buluntu gruplarının kullanım alanları ve işlevleri konusu detaylandırılarak, yapılan değerlendirmelerle birlikte bilim dünyasına sunulması amaçlanmıştır.

Kayası'nın zirve kısmında yürütülen kazı çalışmaları sırasında, zirvenin geneline yayılan sektörlerden ele geçen buluntulardır.

Kazı çalışmaları sırasında ele geçen eserlerin buluntu konumlarıyla ilgili bilgiler metin içinde belirtilmektedir. Söz konusu verilerin daha net anlaşılabilmesi amacıyla aşağıdaki bilgiler sunulmaktadır.

Kazılan alandaki stratigrafi, topografik özelliklerden dolayı açmalar arasında farklılık göstermekle birlikte, genel itibariyle şu şekilde tanımlanabilir; çalışma sektörlerinde öncelikle yüzey dolgusu olarak adlandırılan bitki ve ağaç köklerinin yoğunlukta olduğu orman dolgusu ile karşılaşmaktadır. Bu dolgunun kaldırılmasının ardından toprak renginin değişmesiyle birlikte açık kahverengi bir dolguya ulaşılmaktadır. Tüm sektörlerde söz konusu dolgudan yoğun irili ufaklı taş, çatı kiremidi parçaları, çiviler, yer yer karbonlaşmış ahşap parçaları ve küçük buluntular ele geçmiş olup, bahsi geçen verilere dayanarak kültür dolgusu olarak tanımlanmıştır. Kültür dolgusunda seviye inme çalışmalarına devam edildiğinde, yanık izleriyle birlikte koyu renkli 1. tabakanın yangın dolgusuna ulaşılmaktadır. Söz konusu dolgunun bölgede MÖ 1. yüzyılda yaşanan VI. Mithradates-Roma çekişmesinin bir sonucu olduğu düşünülmektedir. Yangın dolgusunun ardından duvar akslarının açığa çıktığı mimariyle birlikte yoğun Helenistik malzemenin ele geçtiği tabakaya ulaşılmaktadır. Kazılan alanların geneline yayılmamakla birlikte, Roma ve Bizans tabakalarının bulunduğu sektörler de mevcuttur. Arazinin topografik yapısı oldukça engebeli olup, yukarıda bahsedilen katmanların başlangıç ve bitiş kotları açmalar arasında ve hatta aynı sektör içinde bile farklılıklar gösterebilmektedir.

Cıngırt Kayası Bronz Buluntuları

Cıngırt Kayası 2012-2014 kazı sezonlarından ele geçen madeni eserler, metal türüne göre farklı kullanım alanları gösteren gruplardan oluşturmaktadır¹⁷. Bu çalışmada Cıngırt Kayası metal buluntuları arasından az korozyonlu, tüm ya da tüme yakın durumda ele geçen bronz örnekler seçilerek form ve işlevleri bakımından değerlendirilmiştir. Bronz eserler; Ahşap aksamları, balıkçılık malzemeleri, ecza veya kozmetik gereçleri, kıyafet aksamları, dokumacılıkla ilgili aletler olmak üzere antik çağdaki kullanım alanları esas alınarak tasnif edilmiş, katalog ve levha bilgileriyle birlikte aşağıda sunulmuştur.

I.Ahşap Aksamları

Cıngırt Kayası kazılarında; kapı, kutu ve mobilyaların üretimi veya dekorasyonu gibi çeşitli amaçlar doğrultusunda kullanılmış olabilecek birçok metal buluntu ele geçmiştir. Bu buluntular arasında filiseler, halkalar, anahtarlar, zincirler ve bunların yanı sıra kapı ve mobilya yapımında ve dekorasyonunda kullanılmış olabileceği düşünülen çiviler, levhalar, kulplar gibi çeşitli metal buluntular yer almaktadır. Bu başlık altında

¹⁷ Kazı çalışmalarından ele geçen ve değerlendirme kapsamına alınan madeni buluntuların metal türüne göre dağılımının istatistikî verilerine bakıldığında; % 49'unu demir, % 29'unu bronz ve % 22'sini ise kurşun buluntular oluşturmaktadır bk. Yıldırım 2017, 113-114, Çizelge 1.

söz konusu buluntuların bronz örneklerine yer verilmiştir.

Halkalar

Birçok metal buluntu grubunda olduğu gibi, halkalar da uzun bir zaman diliminde form bakımından pek bir değişime uğramadan üretilmişlerdir. Halkalar at koşum takımlarında¹⁸, hayvanları bağlamak için kullanılan zincirlerde, filiseler ile birlikte kapı aksamlarında¹⁹, ahşap kutularda²⁰ veya metal kaplarda²¹ tutamak olarak çok geniş bir kullanım alanına sahiptir.

Manning, halka çaplarının kullanım amaçları hakkında az çok fikir verebileceğinden söz etmekte olup, çapları 4,3 cm ile 7,8 cm arasında değişen halkaların at koşum takımlarında, eyerlerde veya filise gibi bağlayıcı elemanlarla birlikte hayvanları bir yere bağlamak amacıyla yapılan düzeneklerde kullanılmış olabileceğini belirtmektedir²². Daha küçük çaplı halkaların ise bir zincirin parçası veya yüzük olarak kullanılabileninden bahsetmektedir²³. Robinson söz konusu buluntuları halka tutamak olarak tanımlamakta ve filise gibi eklentilerle birlikte kullanılabileninden söz etmektedir²⁴. Richter ise halkaların geniş bir kullanım alanı olduğundan bahsederek; bir kalkanın eklentisi, bir bilezik veya yine at koşum takımları ile ilgili düzeneklere ait olabileceğini belirtmektedir. Ayrıca söz konusu çalışmada yer alan üzeri yiv bezemeli bir örneğin özel bir kullanım için üretilmiş bir kulp olabileceği önerilmektedir²⁵.

Cingirt Kayası kazılarında iki adet demir, bir adet bronz olmak üzere üç halka ele geçmiştir olup, Kat. No. 1, fig. 3/1'de gösterilen bronz örnek, 6,6 cm çapında dairesel bir forma ve dairesel bir kesite sahiptir. Korozyonlu olmakla birlikte iyi korunmuş durumda olduğu gözlenmekte ve üzerinde yer yer yivlerin bulunduğu izlenmektedir.

Söz konusu halkaların kullanım alanlarının çok geniş olması ve bağlantılı oldukları eşya, mobilya veya düzenekten bağımsız ele geçmeleri gibi durumlarda işlevlerini saptamak zorlaşmaktadır. Fig. 3/1'de gösterilen halkanın üzerinde yer yer gözlenen yiv bezemelerin bulunması özenli yapıldığına işaret etmekte olup, ahşap bir sandık, kutu veya metal bir kaba ait kulp olabileceği önerilmektedir.

Benzer halkaların Klasik Dönem'den, Orta Çağ'a kadar uzanan geniş bir zaman dilimine yayılan kontekstlerden ele geçtiği bilinmektedir²⁶.

Kat. No. 1, fig. 3/1'de gösterilen örnek K16 açması kuzeybatı sektöründe kültür

18 Richter 1915, 342; Gaitzsch 2005, Taf. 60, Z5. Ayrıca bk. Clark – Egan – Griffiths 1995, 44 – 27, 49.

19 Bk. Gaitzsch 2005, Taf. 65, 4-5.

20 Koçel 2009, 216, fig. 20; Halkaların kutular üzerindeki kullanımını gösteren restitüsyon çizimleri için bk. Onurkan 1988, levha numarası belirtilmeyen son sayfa.

21 Gaitzsch 2005, 60; Raubitschek 1998, Pl. 14/60, 61; Robinson 1941, Pl. XXXIX 571a, 572a.

22 Manning 1989, 140.

23 Manning 1989, 140.

24 Robinson 1941, 229.

25 Richter 1915, 343.

26 Manning 1989, 140; Gaitzsch 2005, 60, 202; Khamis 2013, 139-140.

dolgunundan 216,20 m kotta ele geçmiş olup, söz konusu dolgudan 216,24 m kotta ele geçen VI. Mithradates Dönemi sikkesi²⁷ ışığında aynı döneme tarihlendirilmiştir.

Filise

Filiseler genellikle bir halkayla birlikte, farklı amaçlar doğrultusunda kullanılmak üzere bir yere çakılan eklentilerdir. Saplmalı filiseler ve çift saplamalı filiseler olmak üzere iki farklı formda üretilmiştir. İki form da aynı amaçlar için kullanılmış olmakla birlikte, çift saplamalı filiselerin kullanımı daha yaygındır²⁸. Cıngirt Kayası kazılarında tek saplamalı olarak tanımlanan bir adet bronz filise ele geçmiştir.

Filiselerin saplama ve baş tipolojileri, filisenin büyüklüğüne göre kare veya dairesel kesitli olabilmektedir. Kat. No. 2, fig. 3/2’de gösterilen tek saplamalı filise, dairesel kesitli bir saplama ve ortası bir halkanın eklenebilmesi için delik olan dairesel bir baş kısmına sahiptir. Benzer örnekler, baş kısımlarına genellikle bir halka eklenerek kapı aksamlarında, ahşap sandık, çekmece veya kutularda tutamak olarak kullanılmaktadır²⁹. Katalogda yer alan filisenin bronzdan üretilmiş olması ve boyutları göz önüne alındığında, ahşap bir kutu veya sandıkta kullanılmış olabileceği önerilmektedir.

Bahsi geçen filise P20 açması güneybatı sektöründe kültür dolgusundan 212,58 m kotta ele geçmiş olup, söz konusu dolgudan 212,48 m kotta ele geçen VI. Mithradates Dönemi sikkesi³⁰ baz alınarak, söz konusu döneme tarihlendirilmiştir.

Kulp

Benzer kulplar “Ω” formunda, yuvarlak kesitli ve baklava kesitli olmak üzere iki gruba ayrılmaktadır. Yuvarlak kesitli benzer kulpların daha çok situla ve lengerlerde kullanıldıkları görülmektedir³¹. Baklava kesitli kulpların ise, kaplarda ki kullanımının yanı sıra, kutularda³² ve çekmecelerde de kullanıldıkları bilinmektedir³³.

Bahsi geçen kulplar sabit kulplar olmayıp hareketlidir. Uzatılmış uçlarından apliğin içinden geçirilip bükülerek, kullanılmak istenilen yere monte edilmişlerdir. Uzatılmış uçlar genelde dışa doğru kıvrılarak konikal, dairesel ya da hayvan başı biçimli süslemelerle sonlanmaktadır.

27 Benzer sikkeler için bk. Erol – Tamer 2013, Lev. 9; Imhoof-Blumer, VI. Mithradates Dönemi bronz sikkelerini yedi gruba ayırarak, kronolojik sınıflandırmasını yapmıştır bk. Imhoof-Blumer 1912, 169-192. Benzer sikkeler, Imhoof-Blumer tarafından yapılan sınıflandırmada dördüncü grup içinde değerlendirilmiş olup, MÖ 105-90 yılları arasına tarihlendirilmiştir bk. Imhoof-Blumer 1912, 176, 183; Callataÿ bu tipi MÖ 90-85 yılları arasına tarihlendirmiştir bk. Callataÿ 2007, 282; SNG BM Black Sea katalogunda ise MÖ 85-65 yılları arasına tarihlendirilmiştir bk. SNG BM Black Sea, Pl. XLIV, XLVI, XLVII, XLIX, LVI.

28 Manning 1989, 129.

29 Crummy 1995, 119.

30 Bk. dn. 27.

31 Bk. СИМОНЕНКО 2011, 47, Рис. 24.

32 Khamis 2013, 125.

33 Waldbaum 1983, 96; Restitüsyon çalışmaları için bk. Baykan 2015, 46, fig. 5.

Cingirt Kayası kazılarında ele geçen kulp “Ω” formlu, baklava kesitli, uçlarından dışa doğru kıvrılarak tümlenebilecek bir form göstermektedir (Kat. No. 3, fig. 3/3). Söz konusu kulbun ait olduğu obje ele geçmemiş olup, paralellik kurulan malzemelerle birlikte değerlendirildiğinde³⁴ ahşap bir kutu ya da çekmecede kullanılmış olabileceği önerilmektedir.

Benzer örnekleri Dusenbery MÖ 5. yy.’a³⁵, Davidson³⁶ ve Waldbaum³⁷ Roma Dönemi’ne, Oransay³⁸ Geç Helenistik-Erken Roma Dönemi’ne ve söz konusu Cingirt Kayası örneğiyle birebir benzerlik gösteren Patara buluntuları ise Şahin tarafından MÖ 1 yy. ile en geç MS 1. yy.’a tarihlendirilmektedir³⁹. Fig. 3/3’te gösterilen Cingirt Kayası örneği L16 açması kuzeybatı sektöründe 1. tabakada ana kaya seviyesinden ele geçmiş olup, VI. Mithradates Dönemi’ne tarihlendirilmiştir.

Levhalar

Kat. No. 4, fig. 3/4’te gösterilen levhalar üst kısımlarından ikiye katlanmış olup, üzerlerinde levhaları bir yere monte etmek amacıyla açıldığı düşünülen delikler bulunmaktadır. Levhalar bir arada ele geçmeleri nedeniyle, aynı işlev için kullanılmış iki ayrı parça veya birbirini tamamlayan parçalar olduğu düşünülmektedir.

Üzeri delikli levhaların, içinde kozmetik ya da tıp aletlerinin muhafaza edildiği bronz kutu⁴⁰ veya takıların saklandığı ahşap⁴¹ kutulara ait dekorasyon ya da kutu köşelerini sağlamlaştırmaya yönelik farklı biçimlerdeki örnekleri bilinmektedir. Jones ve Bishop, uzun ince bronz levhaların zırhlar üzerinde çeşitli amaçlar doğrultusunda kullanıldığını belirtmektedir⁴². Benzer buluntuların Zeugma kurtarma kazılarında ele geçtiği ve zırhlarla bağlantılı oldukları bilinmektedir⁴³.

Cingirt Kayası örnekleri, Zeugma buluntularıyla kronolojik olarak uyuşmamaktadır⁴⁴. Bu nedenle zırh pulu olarak kullanıldığı düşünülmemektedir. Söz konusu levhalar, referans verilen diğer örneklerle birlikte değerlendirildiğinde⁴⁵ bronz veya ahşap kutulara ait parçalar olabileceği önerilmektedir.

34 Khamis 2013, 126, fig. 61 BR59.

35 Dusenbery 1998, 1026.

36 Davidson 1987, 132.

37 Waldbaum 1983, 96.

38 Oransay 2006, 51.

39 Şahin 2010, 72.

40 Heres 1992, 159 Abb. 1.

41 Khamis 2013, 123; Dyczek 2002, fig. 3–5.

42 Ayrıntılı bilgi için bk. Jones – Bishop 1988, 24-25, fig. 23, 24, 26.

43 Kennedy 1998, 136-137, fig. 8.14.

44 Kennedy 1998, 137. Söz konusu buluntuların Zeugma’da üretilmiş yarı esnek pul zırhlarına ait parçalar olduğu, bu zırhların ilk olarak Antoninler Dönemi’nde görülmeye başlandığı ve olasılıkla MS 2. yy. sonları veya 3. yy. başlarında Roma süvari ve piyadeleri tarafından kullanıldığı belirtilmektedir.

45 Khamis 2013, 123-124, fig. 56-57.

Kat. No. 4, fig. 3/4'te gösterilen örnekler L16 açması kuzeybatı sektörde kültür dolgusundan 216,03 m kotta ele geçmiş olup, aynı sektörün kültür dolgusu içinden ele geçen VI. Mithradates Dönemi sikkeleri⁴⁶ baz alınarak, söz konusu döneme tarihlendirilmiştir.

Çiviler

Cıngırt Kayası kazılarında on iki adet bronz çivi ele geçmiştir. Ele geçen çivilerin korunagelmüş örneklerine bu çalışmada yer verilmiştir.

Kat. No. 5-8, fig. 3/5-8'de gösterilen çiviler; ince uzun, baş altında yuvarlak veya kare olarak başlayan, uç kısma doğru yuvarlaklaşarak sivrilene dairesel kesitli bir saplama kısmına, düz veya hafif bombeli dairesel bir baş kısmına sahiplerdir. Uzunlukları 7,7 ile 6,2 cm arasında, baş çapları ise 1,2- 1 cm arasında değişmektedir⁴⁷. Örneklerin hepsinde deformasyona bağlı bükülmeler mevcut olup, ancak fig. 3/6'da gösterilen örneğin ucunun kasıtlı olarak büküldüğü düşünülmektedir⁴⁸.

Simpson bahsi geçen çivilerin mobilya üretiminde kullanılmış olabileceğinden bahsederken, benzer çivilere kapı lentolarında rastlanmasından dolayı apotropik fonksiyonlarının da olabileceğini öngörmektedir⁴⁹.

Kat. No. 5-8, fig. 3/5-8'de gösterilen çiviler, çalışma alanının farklı sektörlerinden ele geçmiş olmakla birlikte, söz konusu buluntularla birlikte ele geçen VI. Mithradates Dönemi sikkeleri⁵⁰, örneklerin tarihlendirilmesinde kriter olarak kullanılmıştır.

Kat. No. 9, fig. 3/9'da gösterilen çivi baş kısımdan dibe doğru sivrilerek devam eden kalın, kare kesitli bir saplama kısmına sahiptir. Baş kısmı dış bükey bombeli, mantar formunda olup, korozyondan dolayı yuvarlaklığını kaybetmiştir. Söz konusu buluntunun demirden üretilmiş benzerlerinin ahşap kapıların yapımında, kancalı menteşelerde kullanıldığı diğer çalışmalarda belirtilmektedir⁵¹. Söz konusu örneğin de

46 Bk. dn. 27.

47 Rostoker ve Gebhard, bronz çivilerin dökme bronz çubuklardan üretilmiş olduğundan bahseder ve çivi üretim aşmalarını şu şekilde sıralar: 1. Döküm tekniğiyle üretilmiş bronz çubuklar alınarak çekiç yardımıyla yuvarlak veya kare kesitli olarak istenilen forma getirilirler. 2. İstenilen forma getirilen çiviler gerekli boylarda sivri uçlu olarak veya uca doğru sivrilerek devam eder biçimde kesilir. 3. Kesilen çivilerin baş kısmını oluşturmak için çivi örs üzerinde bulunan bir deliğe yerleştirilir ve deliğin dışında kalan kısım çekiçe vurularak düzleştirilir ve baş kısmı düz veya mantar formuna benzer bir şekilde oluşturulur bk. Rostoker – Gebhard 1980, 359-360; Aynı üretim şekli bazı kaynaklarda demir çiviler için de önerilmektedir bk. Wright 2005, 296.

48 Günümüzde olduğu gibi antik dönemde de herhangi bir amaçla tahtaya çakılan çivinin boyu tahtanın kalınlığından daha uzun ise, tahtanın diğer tarafından çıkan kısmı kıvrılarak tahtaya eşitlenir. Söz konusu durumda çivinin başı ile kıvrılan kısmı arasında kalan bölüm ölçüldüğünde, çivinin çakıldığı tahtanın kalınlığı ortaya çıkar.

49 Simpson bu çivilerin kapıların lentolarına veya sövelerine çakıldığını ve kişileri nazardan koruduğuna inanıldığını belirtmektedir. Ancak bunun kesin kanıtlanmış bir durum olmadığını, sadece bir öngörü olduğunu da ifade etmektedir bk. Simpson 2003, 237.

50 Bk. Erol – Tamer 2013, 159-181.

51 Bk. Gaitzsch 2005, 55-57 Abb. 11, 12, 13. Ayrıca Taf. 64 3, 4, 6, 7, 8; Khamis 2013, 185 fig. 146 Type

benzer amaçlar doğrultusunda kullanılmış olabileceği düşünülmektedir.

K16 açması güneydoğu sektöründe 1. tabakada 215,83 m kotta ele geçen, fig. 3/9'da gösterilen buluntu, söz konusu tabakada 216,15 ve 216,10 m gibi üst kotlardan ele geçen VI. Mithradates sikkeleri⁵² ve M.Ö. 1. yüzyıla tarihlenen fusiform unguentarium parçaları⁵³ ışığında, söz konusu döneme tarihlendirilmiştir.

Kat. No. 10, fig. 3/10'da gösterilen çivi dairesel bir baş kısmına ve uca doğru giderek sivrilen dairesel kesitli bir saplama kısmına sahiptir. Rogov, söz konusu çivilerin genelde kapı eşiğinde ele geçmiş olması nedeniyle, kapı yapımında kullanılmış olabileceklerini önermektedir⁵⁴. Fig. 3/10'da gösterilen çivinin de benzer işlevde kullanıldığı düşünülmektedir.

Kat. No. 11, fig. 3/11'de gösterilen örnek, baş altında yuvarlak kesitli başlayıp, devamında kare kesitli bir forma dönüşen saplama kısmına sahiptir. Baş kısmı hafif bombeli ve yuvarlak olarak şekillendirilmiştir. Rogov söz konusu çivileri ahşap mimaride hatılları bağlayıcı ve kalın ahşap kaplamalarda kullanılan marangoz çivileri olarak tanımlamaktadır⁵⁵. Rogov'un çalışmasında yer alan örneklerin uzunlukları 10-15 cm civarında olup, söz konusu çivilerin baş tipolojisi, saplama kesiti fig. 3/11'de gösterilen örneğe benzemektedir. Elimizdeki örneğin baş kısmına yakın sayılabilecek bir yerden kırık olması, buluntunun orijinal uzunluğunun saptanmasını güçleştirmektedir. Söz konusu buluntunun benzer işlevde kullanılabileceği önerilmektedir.

Fig. 3/10 ve 11'de gösterilen çiviler K16 açması kuzeydoğu sektörde, yüzey dolgusundan 216,29 m kotta ele geçmiş olup, söz konusu buluntuların geniş bir zaman diliminde kullanıldığı göz önüne alınarak, kesin bir tarihleme yapılamamıştır.

Kat. No. 12, fig. 3/12'de sunulan çivi yuvarlak kesitli, çok kısa bir saplama kısmına, düz, geniş ve dairesel bir baş kısmına sahiptir. Raptiye olarak da tanımlanan bu çivilerin küçük boyutlu kutularda, mobilyalarda⁵⁶, ahşap kaplama plakalarında ve çeşitli ahşap çerçevelerde⁵⁷ kullanılmış oldukları ilgili çalışmalarda belirtilmektedir.

Fig. 3/12'de gösterilen örnek, L16 açması kuzeydoğu sektörde, yüzey dolgusundan 216,58-215,68 m. kotları arasından ele geçmiştir. Benzer buluntuların geniş bir zaman diliminde kullanılmış olmaları, net bir tarih verilmesini mümkün kılmamıştır.

B; Demirel 2013, 127, 299, Kat. No. L15.

52 Bk. Erol – Tamer 2013, Lev. 6. Benzer sikkeler Imhoof-Blumer'in sınıflandırmasında dördüncü grup içinde değerlendirmiş olup, M.Ö. 105-90 yılları arasında tarihlendirmiştir bk. Imhoof-Blumer 1912, 176, 183; Callataÿ ise M.Ö. 95-90 yıllarına tarihlendirmiştir bk. Callataÿ 2007, 282; ilgili sikkeler SNG BM Black Sea kataloğunda MÖ 100-85 yılları arasında tarihlendirilmektedir bk. SNG BM Black Sea, Pl. XLII, LVI.

53 Benzerleri için bk. Saraçoğlu 2011, 24, Kat. No. 27/U27; Dündar 2006, 93, Lev. XVIII/U108.

54 Rogov 2002, 255.

55 Rogov 2002, 254.

56 Dusenbery 1998, 1037; Poulter 2007, 58.

57 Rogov 2002, 254.

II. Balıkçılık Malzemeleri

İnsanoğlu ilk olarak besin gereksinimini karşılamak için, sonrasında ise ticari amaçlar doğrultusunda balıkçılık faaliyetlerinde bulunmuştur. Cingirt Kayası konumu itibariyle hem tatlı hemde tuzlu su balıkçılığı için uygun bir bölgede yer almaktadır. Bu nedenle yerleşimde olta ve ağlarda kullanıldığı bilinen kurşun ağırlıkların yanı sıra⁵⁸, bronz bir olta iğnesi de ele geçmiştir. Ele geçen olta ve ağ ağırlıkları kurşundan üretilmiş olup, bu çalışmada sadece olta iğnesine yer verilmiştir.

Balıkçılık faaliyetlerinin çok erken dönemlerden itibaren yapıldığı bilinmektedir. Olta iğneleri ilk olarak fildişi, kemik, deniz kabukları ve ahşap olmak üzere çeşitli materyallerden üretilmiş olup, MÖ 8. yy.'dan sonrasında ise büyük ölçüde bronzdan üretilmeye başlanmıştır⁵⁹. Olta iğneleri temelde yarım daire şeklinde bükülmüş, dairesel kesitli ve ucu sivri kanca formunda sonlanan bir gövde ve bu gövdenin ucunda iğneyi oltaya bağlamak için ufak bir halka veya yassılaştırılmış bir kısımdan oluşmaktadır⁶⁰.

Olta iğneleri ilk olarak Mısır'da Eski Krallık, 5. Hanedan Dönemi'ne (MÖ 2423) tarihlenen mezar stelinin üzerinde, çoklu iğnelerin kullanıldığı bir oltaya balığın takılmak üzere olduğu biçimde tasvir edilmiştir⁶¹. Yine Mısır'da Roma Dönemi'ne tarihlenen bir tasvirde olta iğnesi satan bir kişi elinde olta iğneleri ile birlikte tasvir edilmektedir⁶². Ayrıca sikkeler ve birçok Roma Dönemi mozaiği üzerinde de olta iğneleri tasvir edilmiştir⁶³.

Olta iğneleri günümüzde olduğu gibi antik dönemde de çok çeşitli boyutlarda ve farklı formlarda üretilmişlerdir. Casasola, olta iğnelerini boyutlarına göre çok küçük (2,5 cm'den az), küçük (2,5-4 cm), orta boyutlu (4-8 cm) ve büyük boyutlu (8 cm'den fazla) olmak üzere sınıflandırmıştır⁶⁴. Olta iğnelerinin boyutları kullanılan bölgedeki balık türlerine göre tercih edilmektedir⁶⁵.

Kat. No. 13, fig. 4/1'de gösterilen örnekte, iğnenin oltaya bağlanmasını sağlayan

58 Erol – Tamer 2014b, 127-133.

59 Casasola 2007, 88.

60 Galili – Zemer – Rosen 2013, 150; Antik dönemde olta iğnesi üretimi, önceden şekillendirilmiş bir bronz ince telin ele alınmasıyla başlar. İlk olarak iğnenin uç kısmı çıkıntılı veya düz olacak biçimde şekillendirilir. Ardından iğnenin olması istenilen uzunlukta bronz çubukların kesilmesiyle ve oltaya bağlanacak üst kısmın şekillendirilmesiyle devam eder. Kesilen iğne istenilen boy ve şekilde kıvrılarak son halini alır bk. Galili – Rosen – Sharvit 2010, 83.

61 Ayodeji 2004, 330, fig. 19.

62 Ayodeji 2004, 327, fig. 14.

63 Ayodeji 2004, 86.

64 Casasola 2007, 89. Casasola bahsi geçen sınıflandırmayı yaparken, olta iğnelerini kıvrılmış bölüm ile iğnenin oltaya bağlandığı kısım arasındaki uzunluğu toplam uzunluk olarak göz önünde bulundurmakta ve ölçüleri buna göre vermektedir.

65 Casasola 2007, 89; Galili – Rosen – Sharvit 2010, 84; Ayodeji, balık boyu ile olta iğnesinin boyu arasında her zaman doğru bir orantı kurulamayacağından bazı balık türlerinin boyut olarak büyük olmasına rağmen, ağızlarının küçük olduğundan ve bu balıkları yakalamak için yine küçük boyutlu iğnelerin kullanılacağından bahseder. İğnenin boyundan çok sağlamlığının daha önemli olduğuna dikkat çeker bk. Ayodeji 2004, 79.

kısım koruna gelmemiştir. Bu kısmın orijinalinde ufak bir halka şeklinde veya yassılaştırılarak düzleştirilmiş olarak bitmesi beklenmelidir. Ayrıca sivri uç kısmına yakın bir yerde olması gereken, balığın ağzından iğnenin çıkmasını önlemek amacıyla oluşturulan çıkıntılı kısım da korozyona bağlı olarak erimiştir. Buluntunun korunan uzunluğu 2,2 cm olmakla birlikte, iğnenin oltaya bağlandığı kısmın eksik olması göz önüne alınarak, Casasola'nın yaptığı sınıflandırmada küçük olta iğneleri olarak tanımlanan gruba dahil edilebileceği önerilmektedir. Küçük boyutlu olta iğnesi sınıfında değerlendirildiğinde, kıyı balıkçılığında kullanımı olasıdır.

Bu çalışmada yer alan birçok metal buluntu gibi, olta iğneleri de form değişimine uğramadan uzun bir süreçte kullanılmış olup, günümüzde de benzer formdaki olta iğneleri halen kullanılmaktadır. Raubitschek olta iğnelerini Arkaik ve Klasik Dönem⁶⁶; Şahin, Patara örneklerini Klasik/Helenistik Dönem⁶⁷; Ayodeji, Roma Dönemi'ne⁶⁸; Gaitzsch ise Pergamon olta iğnelerini Geç Bizans Dönemi'ne⁶⁹ tarihlendirmektedir.

Fig. 4/1'de gösterilen olta iğnesi, K15 açması güneydoğu sektörde, yüzey dolgusundan ele geçmiş olup, benzer örneklerin uzun bir tarihsel süreçte form değişimine uğramadan üretildikleri ve kullanıldıkları bilindiğinden, dönemi konusunda net bir şey belirtilememektedir.

III. Ecza veya Kozmetik Gereçleri

İnsanoğlunun tıbbi müdahalelere ihtiyaç duyması, hekimliğin ve beraberinde tıp aletlerinin de gözlem ve deneme yanılma yoluyla aşamalı olarak gelişim sağlanmasına neden olmuştur. Antik dönemlerde tıbbi alet üreticileri demir, bakır ve bronz olmak üzere üç ana materyali kullanmışlar, bunun yanında pirinç, kalay, gümüş, altın, boy-nuz, ahşap, kemik, fildişi ve çeşitli materyallerden de alet yapımında yararlanmışlardır⁷⁰. Yalav, demir aletlerin az bulunmasına neden olarak demir işçiliğinin zor olması ve demirin kolay paslanması nedeniyle az sayıda üretildiklerini ya da günümüze kadar ulaşamadıklarını öne sürmektedir⁷¹. Bronz alet üretimi Hippokrat'ın ifadelerinde şu şekilde geçmektedir; "Aletler için yalnız bronzu tercih et. Çünkü bronz iyi işlenir; onunla kullanıma elverişli aletler yapılır"⁷².

Cingirt Kayası kazılarında bu başlık altında değerlendirilebilecek bir adet küçük boyutlu bir kap, iki adet uçları kırık, uzun ince formlu buluntular ve deformasyon sonucu yamularak "L" formu almış bir adet örnek ele geçmiştir.

Söz konusu buluntulardan uç kısımlarında kırıklar bulunan, deformasyona bağlı olarak bükülmüş, uzun ince formlu iki adet örnek ele geçmiş olup, katalogda tek bir

66 Raubitschek 1998, 127.

67 Şahin 2010, 143.

68 Ayodeji 2004, 82.

69 Gaitzsch 2005, 164.

70 Uzel 2000, 31.

71 Yalav 2008, 26, 56.

72 Uzel 2000, 34.

örnekle gösterilmiştir (Kat. No. 14, fig. 4/2). Buluntuların uç kısımlarının kırık olması, işlevleri konusunda net bir şey belirtmemizi zorlaştırmaktadır. Ancak, bahsi geçen buluntunun, Kat. No. 16, fig. 4/4'te gösterilen içinde ilaç hazırlama veya saklama amacıyla eczacılıkta kullanıldığı düşünülen küçük boyutlu bir kapla⁷³ birlikte ele geçmiş olması, ilaç hazırlanmasında karıştırıcı ya da ilaç veya kozmetik malzemenin istenilen bölgeye sürülmesinde kullanılan bir ecza veya kozmetik çubuğu ya da sonda olabileceği düşüncesini akla getirmektedir.

Fig. 4/2 ve fig. 4/4'te gösterilen örnekler L17 açması güneydoğu sektörü, yangın dolgusundan 216,21 m kotta bir arada ele geçmiş olup, aynı sektörde 216,21 m kotta ele geçen VI. Mithradates Dönemi sikkeleri⁷⁴ ışığında söz konusu döneme tarihlendirilmiştir.

Kat. No. 15, fig. 4/3'te gösterilen, olasılıkla deformasyona bağlı olarak 1/4'lük kısmının bükülüp, "L" formu almış olan örnek, kozmetikle ilgili olduğunu düşündüğümüz bir diğer buluntudur. Buluntunun uzun kısmı dairesel kesitli olup, bükülen kısmı ise düzleştirilmiş geniş yüzeyli bir form göstermektedir. Orijinalinde benzerlerinin düz formulu olduğu gözlenen buluntunun, kozmetik ürününün göz makyajında uygulanması sırasında kullanıldığı belirtilmektedir⁷⁵.

Fig. 4/3'te gösterilen örnek L18 açması güneydoğu sektörde yangın dolgusundan 215,62 m kotta ele geçmiş olup, aynı sektörün yangın dolgusundan 215,55 m kotta ele geçen VI. Mithradates Dönemi sikkesi⁷⁶ baz alınarak, söz konusu döneme tarihlendirilmiştir.

IV. Kıyafet Aksamları

Kıyafet aksamları başlığı altında; saç veya giysilerde kullanılmış olabilecek bir tepeli iğne ve bir kemer tokası yer almaktadır.

Kemer tokası

Tokalar elbise veya kemerlerde, askeri üniformalarda, zırhlarda, at koşum takımlarında ve daha birçok farklı alanda kullanılmışlardır. Kişilerin sosyal statülerine ve gelir düzeylerine göre bronz, demir, gümüş veya altın gibi farklı metallerden üretilmişlerdir. Kemer tokaları işlevselliğini hiçbir zaman yitirmemiş olup, günümüzde de

73 Yalav, Romalı bir cerrahın kullandığı aletlerin temelini; forsepler, çengeller, sondalar, neşterler, kaşıklar, iğneler, koterler ve bunların bazılarını muhafaza edecek kapların oluşturduğunu belirtmektedir. Ayrıca tedavide kullanılacak olan bitkisel veya kimyasal ilaçların muhafaza ve taşınmasında da bu kapların kullanıldığına dikkat çekmektedir bk. Yalav 2008, 59.

74 Bk. Erol – Tamer 2013, Lev. 4; Benzer sikkeler Imhoof-Blumer'in yaptığı sınıflandırmaya göre yedinci grup içinde değerlendirmiş olup, MÖ 80-70 yılları arasında tarihlendirmiştir bk. Imhoof-Blumer 1912, 181-183; SNG BM Black Sea kataloğunda ise MÖ 85-65 yılları arasına tarihlendirilmiştir bk. SNG BM Black Sea, 1993, Pl. XLV, XLVII, LVII; Callataÿ' tarafından M.Ö. 95-90 yıllarına tarihlenebileceği önerilmiştir bk. Callataÿ 2007, 282.

75 Muscarella 1988, 210.

76 Bk. dn. 27.

benzer formlar kullanılmaktadır.

Kemerin iki ucunu birleştirip zapt etmesi için bir mekanizmaya ihtiyaç duyulması, kemer tokalarının ortaya çıkmasını sağlamıştır. Çoğunlukla bir metal çerçeve, çerçeveye bağlı ortada rahat hareket edebilen madeni bir dil ve bu çerçeveye kemer bağlantısını sağlayan plaka kısmından oluşmaktadır. Dil, kemerin bele oturması ve sabitlenmesi için gerekli bir mekanizmadır⁷⁷.

Pantolon ve beraberinde kemer tokası kullanımı genellikle Barbar kavimler ya da Roma ordusu içinde yer alan barbar unsurlar ile ilişkilendirilmiştir⁷⁸. Pantolon giyimi Geç Antik Dönem’de yaygınlaşınca, yeni ve farklı tipte tokaların üretilmesi ihtiyacı oluşmuştur. Tokalar zamanla elbise üzerinde; giyen kişilerin zenginliğini, sosyal seviyelerini veya dini inançlarını gösteren bir süs eşyası ve statü göstergesi haline almıştır⁷⁹.

Anadolu’dan ele geçen kemer tokalarıyla ilgili ayrıntılı çalışmalar ilk olarak J. Russell⁸⁰ ve sonrasında M. Lightfoot⁸¹, tarafından yapılmıştır. Ayrıca M. Kadioğlu – Ph. von Rummel’in⁸² konu ile ilgili bir çalışması bulunmaktadır. Yakın dönemde ise J. Drauschke⁸³, A. Pirson⁸⁴, A. F. Ferrazzoli⁸⁵, ve M. Ricci’nin⁸⁶ çalışmalarında söz konusu buluntulara yer verilmiştir.

Russell, Cingirt Kayası örneğiyle (Kat. No. 17, fig. 4/5) birebir benzeyen buluntuları böbrek şekilli olarak tanımlamakta ve bu örnekleri MS 7 yy.’a tarihlendirmektedir⁸⁷. Ferrazzoli’nin çalışmasında yer alan tümüyle korunmuş buluntuların çerçeve kısımları incelendiğinde, Cingirt Kayası örneğine benzer buluntuların Trabzon tipinin bir türevi olarak tanımlanmış olduğu ve söz konusu tipin Bizans Dönemi’nde yaygın olarak kullanıldığı belirtilmektedir⁸⁸. Ricci’nin çalışmasında yer alan örneklerin çerçeve kısımları incelendiğinde ise, Cingirt Kayası buluntusuna benzerlik gösteren örnekler yine Trabzon tipinin bir türevi olarak tanımlanmış ve MS 7. yy.’ın ilk yarısına tarihlendirilmiştir⁸⁹.

Cingirt Kayası kemer tokası, basit oval formlu bir çerçeveye sahip olup, çerçevenin alt kısmında dilin çerçeveye birleştirilmesini sağlayan ortası delik iki adet çıkıntı

77 Lightfoot 2003, 120.

78 Russell 1982, 145.

79 Lightfoot 2003, 120.

80 Russell 1982, 133-163.

81 Lightfoot 2003, 119-134.

82 Kadioğlu – von Rummel 2003, 103-119.

83 Drauschke 2008, 367-423.

84 Pirson 2012, 173-186.

85 Ferrazzoli 2012, 289-307.

86 Ricci 2012, 1-16.

87 Russell 1982, 140.

88 Ferrazzoli 2012, 294, Pl. 6-60.

89 Ricci 2012, 3.

yer almaktadır. Bu çıkıntılar sayesinde dil ve plaka, çerçeveye pim yardımıyla birleştirilmektedir. Ancak söz konusu kemer tokasının dil kısmı ve tokanın kemere eklendiği, genellikle üzeri süslemeli olan plaka korunagelmemiştir. Bu nedenle buluntunun tipolojisini saptamak güçleşmekle birlikte, çerçeve kısmı itibarıyla büyük benzerlik gösteren Trabzon tipinin bir türevi olduğu düşünülmektedir. Söz konusu buluntu analoji kurulan örneklerle birlikte değerlendirildiğinde⁹⁰, bir kemer tokası olabileceğine işaret etmektedir.

Farklı çalışmalarda yer alan kemer tokalarının en erken MS 4-5. yy.'a ve MS 7. yy. sonlarına kadar tarihlendirildiği bilinmektedir⁹¹. Fig. 4/5'te gösterilen kemer tokası, yüzeye yakın bir kottan ele geçmiş olup, paralel malzemeyle⁹² birlikte değerlendirildiğinde, MS 7. yy.'a tarihlenebileceği önerilmektedir.

Tepeli iğne

İğneler Bronz Çağı'ndan Roma Dönemi'ne kadar yaygın bir şekilde giysiler üzerinde süs olarak veya giysinin bir parçasını tutturmak amacıyla ya da kadınların saçlarını toplamaya yarayan bir nevi toka işlevinde kullanılmışlardır.

İğneler temelde uzun, uç kısmına doğru giderek sivrilen bir gövdeye, sivri bir uç kısmına ve farklı biçimlerde üretilen bir baş kısmına sahiptir. Özellikle süs iğnelerinin başları kare, küresel, yarı küresel, konik, zoomorfik veya yumurta biçimli olarak çeşitli formlarda üretilmişlerdir⁹³. Bazı iğnelerin üzerlerinde çizgisel dekoratif süslemeler de olduğu görülmektedir.

İğne üretiminde kalıba dökme, telden kıvrırma, çekiçleme ve dövme gibi çeşitli teknikler kullanılmıştır⁹⁴. İğneler; kemik, ahşap, boynuz gibi organik materyallerin yanı sıra, bakır, altın, gümüş, bronz veya demir gibi metallerden üretilmişlerdir. Ancak en yaygın kullanılan materyal bronzdur.

Cıngırt Kayası kazılarında ele geçen iğne (Kat. No. 18, fig. 4/6) dairesel kesitli, uç kısma doğru incelenerek sivrilen bir gövdeye sahiptir. Baş kısmı ise yarım küresel olarak adlandırabileceğimiz yuvarlak bombeli bir form özelliği göstermektedir. İğnenin ip geçirilecek bir deliğe sahip olmaması, dikiş iğnesi olarak kullanılmadığını; giysileri tutturmaya yarayan iğneler ile karşılaştırıldığında ise boyut olarak daha büyük olduğu gözlenmektedir. Saç tokası işlevinde kullanılmış olabileceği önerilmektedir.

Fig. 4/6'da gösterilen örnek K16 açması kuzeybatı sektörde 1. tabakada 215,92 m kotta ele geçmiş olup, aynı sektörde 1. tabaka içinde 216,97 m kotta ele geçen VI. Mithradates Dönemi sikkesi⁹⁵ ışığında, söz konusu döneme tarihlendirilmiştir.

90 Bk. Kat. No. 17.

91 Bk. Russell 1982, 138; Davidson 1987, 265; Waldbaum 1983, 117; Oransay 2006, 72.

92 Bk. Russell 1982, 138 vd; Ricci 2012, 3; Köroğlu 2016, Res. 9.

93 Muscarella 1988, 40.

94 Yıldırım 1989, 5, 7.

95 Bk. dn. 74.

V. Dokumacılık Malzemeleri

Cingirt Kayası'nda yapılan kazı çalışmalarında dokumacılık faaliyetiyle ilişkili olduğu saptanan çok sayıda pişmiş toprak tezgah ağırlıkları ve pişmiş toprak ağırşaklar ele geçmiştir⁹⁶. Bunlara ilave olarak bir adet iğ kancası da ele geçmiş olup, aşağıda katalog bilgisi ve çizimiyle birlikte sunulmuştur.

Benzer buluntular Anadolu'da⁹⁷ ve Yunanistan'da⁹⁸ yürütülen kazı çalışmalarından ele geçmiş olup, buluntuların işlevleri konusunda farklı öneriler mevcuttur. Bu önerilerden ilki; buluntuların tıp alanında kullanılan çengel uçlu sonda olarak adlandırılan tıbbi aletler olabileceği⁹⁹, diğeri ise benzer aletlerin dokumacılıkta yün eğirme işlevinde kullanıldığı yönündedir¹⁰⁰. Cingirt Kayası örneğinin, dokumacılıkta iğ kancası olarak kullanılmış olabileceği önerilmektedir¹⁰¹.

İğ kancaları üretim aşamasında öncelikle bronz düz bir levha bir çubuğa sarılarak külâh formuna getirilip birleşim yerinin belirsizleşmesi için tavlansak dövülmüş, ardından tekrar ısıtılarak sivri ucun kıvrımı verilmiş olmalıdır. Son olarak çubuğun çıkarılmasıyla da iğ kancasını bir sapa geçirmeye yarayan boş kovan oluşmuş ve işlem tamamlanmıştır¹⁰².

İğlerin ahşap, kemik, bronz ve demirden üretilmiş örnekleri bulunmaktadır. Ancak iğler genellikle uzun ince ahşap bir gövdeden, onun uç kısmına yerleştirilen bir metal kancadan ve çoğunlukla pişmiş toprak veya kemikten üretilmiş bir ağırşaktan oluşmaktadır¹⁰³. İğlerin Anadolu'da en erken örneklerine Alaca Höyük Kral Mezarları'nda¹⁰⁴, Antalya-Karataş kazılarında¹⁰⁵ ve Troia'da¹⁰⁶ rastlanmaktadır. Her

96 Erol – Tamer 2014b, 120-124.

97 Baykan 2012, 41-42; Waldbaum 1983, 62-63; Harrison 1986, 253-254, Pl. 352, Kat. No. 404.

98 Raubitschek 1998, 111; Robinson 1941, 374-377; Davidson 1987, 173.

99 Bliquez 1994, No. 82; Künlz 1983, 112-113, fig. 88.4; Baykan, çengel uçlu sonda olarak adlandırılan benzer buluntuların bademcik operasyonlarında, deri altındaki küçük parçaların yakalanmasında, göz kapaklarının açık tutulmasında, doku yaralanması ve cerrahi amaçla kesilen kenarların çekilerek ayrılmasında kullanılmış olabileceğini ifade etmektedir (Baykan 2012, 41).

100 Raubitschek 1998, 11; Robinson 1941, 376; Davidson 1987, 173; Waldbaum 1983, 152; Harrison 1986, 253-254, Pl. 352; Antik Dönemde iğ ile yün eğirme işlemi şöyle gerçekleşmektedir; yıkayıp temizlenmiş yün, örekeye sarılır. Öreke sol elde tutulurken sağ elin parmakları arasında yün lifleri büzüştürülerek birleştirilir ve ipliğin başlangıcı oluşturulmuş olur. Ardından iğ üzerine bu oluşturulan ip bağlanır ve kancadan geçirilir. Yün lifleri yukarıda tutularak iğ döndürülür, üzerindeki pişmiş toprak ağırşagın çekim gücüyle yün liflerini uzatır ve dönme hareketiyle de onları birleştirerek sağlam bir hale getirir ve böylece ip üretilmiş olur. İplik oluştuğca iğ üzerine sarılır ve burada biriktirilir.

101 Erol – Tamer 2014b, 132. Söz konusu çalışmada Cingirt Kayası kazılarından ele geçen pişmiş toprak ağırşak ve tezgah ağırlıkları değerlendirilmiş ve yerleşimde iç tüketime yönelik bir dokumacılık faaliyetinin olduğunu ortaya koyan veriler sunulmuştur.

102 Baykan 2012, 42.

103 Robinson 1941, 375.

104 Koşay 1951, Pl. 197/1.

105 Mellink, 1969, 323, Pl. 74, Fig. 23.

106 Troia II tabakasına (MÖ 2600-2250) ait "M hazinesinde" pişmiş toprak bir kutuda karbonlaşmış ahşap

ne kadar en erken iğ örnekleri Tunç Çağları'na tarihlense de, iğler ile ilişkili olan pişmiş toprak ağırşakların en erken örnekleri Anadolu'da Neolitik Dönem'e kadar inmektedir¹⁰⁷.

İğ kancalarının formları Klasik, Helenistik, Roma ve Bizans Dönemleri boyunca pek bir değişime uğramadan üretilmişlerdir¹⁰⁸.

Kat. No. 19, fig. 4/7'de gösterilen iğ kancası, L16 açması kuzeydoğu sektöründe yüzey dolgusu içinden 216,73-216,16 m kotları arasından ele geçmiş olup, benzer buluntuların geniş bir zaman diliminde kullanılmış olması, tarihlendirilmesini zorlaştırmaktadır. Söz konusu kazıdan ele geçen ağırşak ve dokuma tezgahı ağırlıkları MÖ 1. yüzyıla tarihlendirilmiş olup¹⁰⁹, dokumacılıkla ilişkilendirilen iğ kancası için de aynı tarih önerilmektedir.

VI. Diğer Buluntular

Yukarıda sunduğumuz sınıflandırmalar kapsamına girmeyen ve işlevleri konusunda netlik bulunmayan buluntular bu başlık altında değerlendirilmiştir.

Kat. No. 18, fig. 4/8'de gösterilen buluntu, bronz dairesel kesitli ince bir telin bir ucu daha uzun kalacak biçimde ikiye bükülerek, önce yarım daire şekilde bir form verildiği ve sonrasında iki ucun yan yana getirilerek aşağı doğru devam etmesiyle armudi bir form aldığı gözlenmektedir. Aşağıya doğru devam eden uçlardan uzun olanın kendi etrafında dönerek spiral şeklinde devam etmesi beklenmelidir, ancak bu kısım eksiktir.

Söz konusu örneğin benzerleri için, kandil gibi ufak boyuttaki nesnelere asmak amacıyla kullanılmış bir zincirin veya takı olarak tanımlanan bir zincirin uç kısmında kullanılmış olacağı belirtilmektedir¹¹⁰. Ayrıca mezar buluntusu olarak ele geçen, süsleme amacıyla kullanıldığı düşünülen buluntularla da benzerlikler göstermektedir¹¹¹. Ancak buluntunun korunagelmemiş kısımları olduğundan, işlevi konusunda net bir şey söylenememektedir.

Fig. 4/8'de gösterilen örnek L17 açması güneydoğu sektöründe yangın dolgusundan 216,12 m kotta ele geçmiştir. Aynı sektörde yangın dolgusu içinden ele geçen VI. Mithradates Dönemi sikkeleri¹¹² baz alınarak, bahsi geçen döneme tarihlendirilmiştir.

Kat. No. 21, fig. 4/9'da gösterilen buluntu 3,4 cm uzunluğa, 1,3 cm genişliğe sahiptir. Yatay büyük "B" formunu anımsatan buluntunun üzerinde iki adet yuvarlak delik bulunmakta olup, bu deliklerin ortasında bir çıkıntı yer almaktadır. Buluntunun

iğ örneği ele geçmiştir bk. Dörfeld 1902, 340, 390.

107 Mellaart 1963, 56.

108 Davidson 1987, 173.

109 Erol – Tamer 2014b, 120-124.

110 Waugh – Goodburn 1972, fig. 36/80; Ager – Galloway 1988, 11, fig. 9/1412.

111 Talat'I – Alıyarı 2009, 97, 108 Pl. 5-e.

112 Benzer sikkeler için bk. Erol – Tamer 2013, Lev. 3; Ayrıca bk. dn. 74.

alt kısmında yer alan kopma izlerinden bir objeyle bağlantılı olduğu anlaşılmaktadır.

Söz konusu buluntunun kullanım amacını saptamaya yönelik veriler kısıtlı olmakla birlikte, daha erkene tarihlenen bronz örneklerle analogi kurularak¹¹³ benzer örneklerin çift kulplu situlalarda, kulpların deliklerden geçirilerek tutturulduğu eklentilere ait bir parça olabileceği düşünülmektedir.

Fig. 4/9'da gösterilen örnek J15 açması kuzeydoğu sektöründe kültür dolgusundan 215,83 m kotta ele geçmiş olup, aynı sektörde kültür dolgusu içinden ele geçen VI. Mithradates Dönemi sikkeleri göz önünde bulundurularak, söz konusu döneme tarihlendirilmiştir.

Kat. No. 22, fig. 4/10'da gösterilen örnek; ince dikdörtgen kesitli, köşeli dairesel bir forma sahiptir. Buluntu dikkatli incelendiğinde alt kısmından bir yere bağlantısı olduğu, ancak söz konusu parçanın koştığı anlaşılmaktadır. Bahsettiğimiz özelliklerinden dolayı ve paralel malzemeye¹¹⁴ birlikte değerlendirildiğinde, halkanın bir çana (tinnabulum) ait asma halkası olabileceği düşünülmektedir.

Çanlar konik veya küresel biçimli bir gövdeye, onun üzerinde yer alan asma halkasına ve gövdeye çarptıkça ses çıkaran bir dile sahiptir. Waldbaum, çanların çeşitli amaçlarla kullanıldığını, ancak genelde atların koşum takımlarında veya koyun, keçi gibi hayvanların boyunlarına bağlanarak kullanıldığını bahsetmektedir¹¹⁵. Richter, üzerinde çanların takılı olduğu at koşum takımlarının kazılardan ele geçtiğinden söz etmektedir¹¹⁶. Parion'da yürütülen kazı çalışmalarında, çanların özellikle kız çocuklarının mezarlarından ele geçmesi dikkat çekici bir diğer veridir¹¹⁷.

Cingirt Kayası askeri yerleşim karakteri göz önüne alınarak, buluntunun at koşum takımlarıyla ilişkili olabileceği gibi, halkanın buluntu konumuna yakın hayvan bağlamak amacıyla düzenlendiği düşünülen kaya oyuklarının (fig. 5) varlığı ve birlikte açığa çıkan hayvan kemikleri, söz konusu halkanın hayvanların boynuna bağlanan çan halkası olabileceğini de düşündürmektedir.

Fig. 4/10'da gösterilen örnek L17 açması güneydoğu sektöründe yangın dolgusundan 216,25 m kotta ele geçmiştir. Aynı sektörde yangın dolgusu içinden 216,21 m kotta ele geçen VI. Mithradates Dönemi sikkesi¹¹⁸ baz alınarak, söz konusu döneme tarihlendirilmiştir.

113 Onurkan 1988, Şek. 5; Barr-Sharrar 2000, fig 3-14; Treister 2010, fig. 1/3.

114 Richter 1915, 464 1840; Waldbaum 1983, Pl. 8 100; Simpson 2000, Pl. 27/24.

115 Waldbaum 1983, 42; Söz konusu durum günümüzde hayvancılıkla uğraşan kırsal kesimde aynı şekilde bir gelenek olarak devam etmektedir.

116 Richter 1915, 463.

117 Robinson, ufak boyutlu çanların çocuklar için tasarlanmış bileklilere eklenebileceğinden bahsetmiştir bk. Robinson 1941, 518; Bu durum Parion'da kız çocuğu mezarlarından ele geçen çanlarla kant bulmaktadır bk. Başaran – Kasapoğlu 2013, 134.

118 Benzer sikkeler için bk. Erol – Tamer 2013, Lev. 3; bk. dn. 74.

Sonuç

Çalışmanın konusunu oluşturan bronz buluntular kullanım alanlarına göre altı ana gruba ayrılarak değerlendirilmiştir. İlgili gruplar içinde yer alan eserler, işlevleri göz önüne alınarak alt gruplar halinde sunulmuştur.

Bronz metali genellikle ahşap kapı, bronz ve ahşap kutu, sandık, çekmece ve mobilya aksamlarında dekorasyon amaçlı, bronz kaplarda tutamak ve kulp eklentileri, mücevherat gibi süs eşyalarında ve bunun yanında kozmetik, ecza ve tıp, dokumacılık ve balıkçılıkla ilişkilendirilen aletlerin üretiminde tercih edilen metal olmuştur. Oldukça yumuşak ve kolay işlenebilen bir alaşım olması nedeniyle fazla sağlamlık gerektirmeyen buluntuların üretiminde kullanılmıştır. Söz konusu durum Cingirt Kayası kazılarında ele geçen ve bu çalışmada sunulan eserlerle de kanıt bulunmaktadır.

Ahşap aksamları olarak tanımlanan örnekler, paralel materyalle birlikte değerlendirildiğinde; halkanın, ahşap bir sandık, kutu veya metal bir kaba ait kulp olabileceği; filisenin, baş kısmına bir halka eklenerek kapı aksamlarında, ahşap sandık, çekmece veya kutularda tutamak olarak kullanılabilmesi; kulbun situla (bakraç) ve benzer kaplardaki kullanımının yanı sıra, ahşap bir kutu ya da çekmece kullanılmış olacağı; üzerinde bir yere applike edilmesini sağlayan deliklerin bulunduğu levhaların, kozmetik ya da tıp aletlerinin muhafaza edildiği bronz kutu veya takıların saklandığı ahşap kutulara ait dekorasyon veya kutu kenarlarının birleştiği köşelerin sağlamlaştırılması-na yönelik aksamlar olduğu önerilmektedir.

Yürütülen çalışmalarda demir çivilerin çoğunlukla karbonlaşmış ahşap kalıntıları, çatı kiremitleriyle birlikte ele geçtiği gözlenmiş olup, bu çivilerin mimari ile ilişkili olduğu saptanabilmiştir. Ancak bronz çiviler için söz konusu durum geçerli değildir. Ele geçen buluntuların işlevleri konusunda benzer örneklerle yapılan karşılaştırmalar sonucunda; kapı, kutu ve mobilya ile ilgili aksamlarda, ahşap kaplama plakalarında ve çeşitli ahşap konstrüksiyonlarda kullanılmış olabilecekleri öngörülmektedir.

Cingirt Kayası döneminde konumu itibarıyla denize oldukça yakın olup, ayrıca batısından geçen Kavaklar Deresi, yerleşimin hem tuzlu hem de tatlı su balıkçılığı için oldukça elverişli şartlara sahip olduğunu göstermektedir (bk. fig. 1). Çalışmalardan ele geçen kurşun ağırlıkların balık ağlarında ve oltalarda kullanıldıkları anlaşılmış, bununla birlikte olta iğnesinin de ele geçmesi, yerleşimde balıkçılık faaliyetlerinin yapıldığını destekleyen bir diğer veri olmuştur. Olta iğnesi, Casasola'nın yaptığı sınıflandırmada kıyı balıkçılığında kullanılan küçük olta iğneleri grubuna girmektedir. Bu nedenle aynı işlevde kullanıldığı önerilmektedir.

Ecza veya kozmetik gereçleri kapsamında değerlendirilen buluntuların, kozmetik veya tıbbi amaçlar doğrultusunda, bir ilacın hazırlanmasında veya uygulanmak istendiği noktaya sürülmesinde kullanılabilmesi öngörülmektedir. Farklı yerleşim karakterine sahip olan birçok kazı çalışmasından bu tip aletlerin ele geçmesi, günlük yaşamdaki kullanımının kaçınılmaz olduğunun göstergesidir.

İğ kancaları dokumacılık faaliyetlerinde yün eğirme işleminde kullanılan araçlardır. Benzer örneklerin çengel uçlu sonda tanımıyla tıbbi uygulamalarda da kullanıldığı belirtilmektedir. Cingirt Kayası kazı çalışmalarında yoğun olarak pişmiş toprak

dokuma tezgah ağırlıkları ve ağırşaklar ele geçmiş olup, yerleşimdeki kullanımının dokumacılıkla ilişkili olduğu önerilmektedir. Ancak, tıbbi uygulamalardaki kullanımı göz ardı edilmemeli, her iki amaca hizmet etmiş olabileceği de düşünülmelidir.

Kıyafet aksesuarları başlığı altında değerlendirilen kemer tokası, paralel materyal ışığında değerlendirilmiş olup, MS 7. yüzyıla tarihlenebileceği anlaşılmıştır. Yerleşimin Bizans Dönemi'ndeki sürekliliği, ele geçen kurşun mühür¹¹⁹ ve cam buluntularla¹²⁰ kanıt bulmakta ve söz konusu kemer tokasıyla da desteklenmektedir.

Bir çana ait asma halkası olarak tanımladığımız örnek; buluntunun ortaya çıktığı konuma yakın hayvan bağlamak amacıyla düzenlendiği düşünülen kaya oyuklarının varlığı ve bunun yanında birlikte açığa çıkan hayvan kemikleriyle birlikte değerlendirildiğinde, hayvanların boynuna bağlanan çan halkası olabileceği önerisini yapmamızı sağlamaktadır.

Bu çalışma kapsamında değerlendirilen bronz buluntular, kazılan alanların çeşitli sektörlerinden ele geçen materyallerdir. Eserler form, ölçü, kesit gibi özellikleri baz alınarak, çeşitli kazıların yayınlanmış olan metal eserleriyle ve ilgili kaynaklarda gösterilen metal eserlerle yapılan karşılaştırma yoluyla değerlendirilerek işlevleri konusunda saptamalar yapılmıştır. Buluntuların büyük çoğunluğunun uzun bir zaman diliminde formlarında ve işlevlerinde değişime uğramadan kullanılmaları, tarihlendirilmelerinde sorun oluşturmaktadır. Tabaka malzemesi olarak ele geçen örnekler, birlikte ele geçen VI. Mithradates Dönemi sikkeleri baz alınarak, söz konusu döneme tarihlendirilmiştir. Geç dönem malzemesinin değerlendirilmesinde ise, Erken Bizans Dönemine tarihlenen mühür¹²¹ ve cam buluntulardan¹²² yararlanılmıştır. Bunun yanında ilgili yayınlarda yer alan paralel malzeme, tarihlendirme kriteri olarak kullanılmıştır.

Kale karakterli bir yerleşimden, askeri teçhizatla ilgili buluntu verilerinin sunulması bir beklentidir. Bu bağlamda, Cingirt Kayası kazılarında çok sayıda yayla ve mekanizmayla kullanılan demir ok uçları¹²³, mızrak arkalıkları ve bunun yanında sayıca fazla taş güller ve kurşun sapan taneleri ele geçmiştir¹²⁴. Ancak makale konusunu bronz buluntular oluşturduğundan, söz konusu materyale bu çalışmamızda yer verilmemiştir.

Buluntuların geneli için bir değerlendirme yapacak olursak; günlük hayatta gereksinim duyulan, görselliğinden ziyade işlevselliği ön planda tutulan materyal olduğu anlaşılmaktadır. Askerlerin oluşturduğu bir nüfusu içinde barındıran bir kale yerleşiminde, günlük yaşamın sürdürülmesinde gereksinim duyulan buluntuların ele geçmesi son derece olağan görünmektedir. Bazı örneklerin günümüzde bile form değişimine pek uğramadan, günlük yaşamın içinde varlıklarını sürdürmeleri, işlevsellik açısından

119 Erol 2015b, 459 fig. 12; Erol – Ünal 2012, 117-122.

120 Erol – Tamer 2016, 319-359.

121 Erol – Ünal 2012, 117-122; Erol 2015b, 451-460.

122 Erol – Tamer 2016, 319-359.

123 Erol – Yıldırım 2016, 133-148.

124 Erol 2016, 564.

önemlerini vurgulamaktadır.

Doğu Karadeniz’de yürütülen bir kazı çalışmasından ele geçen bronz buluntularla ilgili bilimsel verilerin paylaşıldığı bu çalışmanın, bölge arkeolojisine katkı sağlaması ve ilerleyen dönemlerde buluntu çeşitliliğinin nicelik ve nitelik açısından artması ümit edilmektedir.

Katalog¹²⁵

Katalog No	: 1, fig. 3/1
K. Envanter No	: 12.K16.c2.01.00087
M. Envanter No	: 379
Bulunduğu Yer	: K16 Açması, Kuzeybatı Sektör
Adı	: Halka
Ölçüleri	: Dış çapı: 6,6 cm, İç çapı: 4,2 cm, Kalınlık: 0,7 cm.
Tanımı	: Dairesel kesitli, üzerinde yer yer gözlenen yivler mevcut.
Durumu	: Korozyonlu, aşınmalar mevcut.
Dönemi	: MÖ 1. yüzyıl.
Analoji	: Richter 1915, 343 1158; Goldman 1950, 265 51; Khamis 2013, 140 BR107.
Katalog No	: 2, fig. 3/2
K. Envanter No	: 13.P20.01.01.00008
M. Envanter No.	: A-447
Bulunduğu Yer	: P20 Açması, Güneybatı Sektör
Adı	: Filise
Ölçüleri	: Uzunluk: 5,5 cm, Halka çapı: 1,8 cm, Saplama çapı: 0,6 cm.
Tanımı	: Yuvarlak, ortası delik dairesel kesitli bir baş kısmına ve incelerek sivrilen dairesel kesitli bir saplamaya sahip.
Durumu	: Oldukça korozyonlu, aşınmalar mevcut.
Dönemi	: MÖ 1. yüzyıl.
Analoji	: Manning 1989, Pl. 59 R31; Jacobi 1897, Taf. XXXXIII 17; Robinson 1941, Pl. CLXX 2639; Erten 2013,122 Lev. 31.
Katalog No	: 3, fig. 3/3
K. Envanter No	: 13.L16.02.02.00179
Bulunduğu Yer	: L16 Açması, Kuzeybatı Sektör
Adı	: Kulp
Ölçüleri	: Yükseklik: 3,5 cm, Genişlik: 3,8 cm, Kalınlık: 0,8 cm.
Tanımı	: Baklava kesitli, ay biçimli, uç kısımlardan yukarı doğru

125 Katalogda yer alan bronz buluntuların büyük çoğunluğu, buldukları kontekst içinde VI. Mithradates Dönemi sikkeleriyle birlikte ele geçmeleri nedeniyle, söz konusu döneme tarihlenmektedir. Metin içinde geçen ilgili yerlere dipnot düşülerek, VI. Mithradates Dönemi sikke kronolojisi farklı çalışmalardan referans verilerek gösterilmiştir. Katalogda eserlerin dönemiyle ilgili kısımda, söz konusu sikkeler bazında tarih aralıkları vermek yerine, sikke kronolojisiyle örtüşen genel bir tarihlendirme yapılarak MÖ 1. yüzyıl kullanılmıştır.

- Durumu** : kıvrılarak devam etmesi beklenmekte.
: Oldukça korozyonlu, üzerinde aşınmalar mevcut, uç kısımların da kıvrılarak devam etmesi beklenen kısımlar eksik.
- Dönemi** : MÖ 1. yüzyıl.
Analoji : Dusenbery 1998, 1026 xs-461; Coleman 1986, Pl. 37 fig. D19. Waldbaum 1983, Pl. 36/559; Davidson 1987, Pl. 66/ 897; Gaitzsch 2005, Taf. 20 HE3; Robinson 1941, Pl. LVIII 738, 740; Şahin 2010, 127 İ14, İ15; Khamis 2013, 126, fig. 61/BR59.
- Katalog No** : 4, fig. 3/4
K. Envanter No : 13.L16.01.02.00177
Bulunduğu Yer : L16 Açması, Kuzeybatı Sektör
Adı : Levhalar
Ölçüleri : Uzunluk: 8,6 cm, Uzunluk: 4,2 cm, Genişlik: 2 cm, Genişlik: 2,2cm
Tanımı : Levhaların üst kısımları ikiye katlanmış ve üzerinde delikler mevcut.
İnce yassı dikdörtgen bir kesite sahip.
- Durumu** : Korozyonlu, kırıklar ve aşınmalar mevcut.
Dönemi : MÖ 1. yüzyıl.
Analoji : Khamis 2013, 124, fig. 57/BR55.
- Katalog No** : 5, fig. 3/5
K. Envanter No : FCK14.J15KD.02.00105
Bulunduğu Yer : J15 Açması, Kuzeydoğu Sektör
Adı : Çivi
Ölçüleri : Uzunluk: 7,7 cm, Saplama Kal.: 0,5 cm, Baş Çapı: 1,1 cm.
Tanımı : Saplama kısmı dairesel kesitli olup, uca doğru sivrilerek sonlanmakta,
uç kısmında bükülme mevcut, baş kısmı düzleştirilmiş ve dairesel.
- Durumu** : Oldukça korozyonlu, aşınmalar mevcut.
Dönemi : MÖ 1. yüzyıl.
Analoji : Raubitschek 1998, Pl. 77/499; Chavane 1990, Planche XI: 335; Simpson 2003, 238 fig. 114/61.
- Katalog No** : 6, fig. 3/6
K. Envanter No : 12.K16.e4.01.00092
Bulunduğu Yer : K16 Açması, Kuzeybatı Sektör
Adı : Çivi
Ölçüleri : Uzunluk: 6,6 cm, Gövde çapı: 0,6 cm, Baş çapı: 1,1 cm.
Tanımı : Bk. Kat. No. 5, fig. 3/5
Durumu : Korozyondan dolayı üzerinde yüzey aşınmaları mevcut.
Dönemi : MÖ 1. yüzyıl.
Analoji : Raubitschek 1998, Pl. 77/499; Chavane 1990, Planche XI: 341; Dusenbery 1998, 1038 XS-476.
- Katalog No** : 7, fig. 3/7
K. Envanter No : 12.L17.16.01.00069

Bulunduğu Yer : L17 Açması, Güneydoğu Sektör
Adı : Çivi
Ölçüleri : Uzunluk: 6,2 cm, Saplama Kal: 0,4 cm, Baş Çapı: 1,2 cm.
Tanımı : Bk. Kat. No. 5, fig. 3/5
Durumu : Korozyonlu, aşınmalar mevcut.
Dönemi : MÖ 1. yüzyıl.
Analoji : Raubitschek 1998, Pl. 77/500; Simpson 2003, 238 fig. 114/61.

Katalog No : 8, fig. 3/8
K. Envanter No : 12.L18.h9.01.00040
Bulunduğu Yer : L18 Açması, Güneydoğu Sektör
Adı : Çivi
Ölçüleri : Uzunluk: 6,1 cm, Saplama çapı: 0,6 cm, Baş çapı: 1,1 cm.
Tanımı : Saplama kısmı dairesel kesitli olup, uca doğru sivrilerek sonlanmakta, baş kısmı dairesel bombeli.
Durumu : Oldukça korozyonlu, aşınmalar mevcut.
Dönemi : MÖ 1. yüzyıl.
Analoji : Davidson 1987, Pl. 72/1037.

Katalog No : 9, fig. 3/9
K. Envanter No : 12.K16.j6.01.00069
Bulunduğu Yer : K16 Açması, Güneydoğu Sektör
Adı : Çivi
Ölçüleri : Uzunluk: 6,9 cm, Saplama kal.: 0,8 cm, Baş çapı: 2,4 cm.
Tanımı : Baş kısmı mantar biçimli, saplama kısmı kare kesitli olup, uca doğru sivrilerek sonlanmakta.
Durumu : Oldukça korozyonlu, aşınmalar ve baş kısmında bükülmeler mevcut.
Dönemi : MÖ 1. yüzyıl.
Analoji : Davidson 1987, Pl. 72/1029; Demirer 2013, 299 L15.

Katalog No : 10, fig. 3/10
K. Envanter No : 12.K16.g3.01.00120
Bulunduğu Yer : K16 Açması, Kuzeydoğu Sektör
Adı : Çivi
Ölçüleri : Uzunluk: 4,2 cm, Saplama kal.: 0,6 cm, Baş çapı: 1,1 cm.
Tanımı : Baş kısmı dairesel ve düz, saplama kısmı dairesel kesitli olup, uca doğru incelenerek sivrilmekte,
Durumu : Korozyonlu, aşınmalar ve baş kısmında bükülmeler mevcut.
Dönemi : ?
Analoji : Rogov 2002, Pl. 161/K34; Dusenbery 1998, 1040 XS-483.

Katalog No : 11, fig. 3/11
K. Envanter No : 12.K16.g3.01.00120
Bulunduğu Yer : K16 Açması, Kuzeydoğu Sektör
Adı : Çivi
Ölçüleri : Kor. Uzunluk: 2,8 cm, Saplama çapı: 0,8 cm, Baş çapı: 1,6 cm.
Tanımı : Baş kısmı düz ve dairesel, saplama kısmı baş altında dairesel kesitli olup, kare kesitli bir biçimde devam etmekte.
Durumu : Korozyonlu, aşınmalar mevcut, uç kısmı kırık.
Dönemi : ?

- Analoji** : Raubitschek 1998, Pl. 78/507; Rogov 2002, Pl. 161/K31;
Robinson 1987, Pl. XCI.
- Katalog No** : 12, fig. 3/12
K. Envanter No : 13.L16.01.02.00228
Bulunduğu Yer : L16 Açması, Kuzeydoğu Sektör
Adı : Çivi (Raptiye)
Ölçüleri : Uzunluk: 0,8 cm, Saplama çapı: 0,3 cm, Baş çapı: 1 cm.
Tanımı : Baş kısmı geniş, düz ve dairesel, saplama kısmı dairesel kesitli olup, baş kısmından uca doğru sivrilmekte.
Durumu : Korozyonlu, aşınmalar mevcut.
Dönemi : ?
Analoji : Goldman 1950, fig. 264/12; Rogov 2002, Pl. 167-K46;
Krutilov 2010, Pl. 362 Rc. 18-19.
- Katalog No** : 13, fig. 4/1
K. Envanter No : 13.K15GD.01.02.00006
Bulunduğu Yer : K15 Açması, Güneydoğu Sektör
Adı : Olta iğnesi
Ölçüleri : Uzunluk: 2,2 cm. Genişlik: 0,2 cm.
Tanımı : Yarım daire şeklinde bükülmüş, dairesel kesitli, ucu sivri kanca formunda.
Durumu : Oldukça korozyonlu, kırıklar ve yüzeyinde aşınmalar mevcut.
Dönemi : ?
Analoji : Gaitzsch 2005, Taf. 2 AN6; Galili v.d., 2010 s.80 fig. 32/29;
Raubitschek 1998, Pl. 71/ 453; Şahin 2010, 143 K5;
Robinson 1941,
Pl. CXVIII 1843; Ayodeji 2004, 338-339 fig. 25/xv, xviii.
- Katalog No** : 14, fig. 4/2
K. Envanter No : 12.L17.17.01.0066
Bulunduğu Yer : L17 Açması, Güneydoğu Sektör
Adı : Kozmetik çubuğu?
Ölçüleri : Uzunluk: 7,2 cm, Sap Kal.: 0,3 cm.
Tanımı : İnce uzun formlu, üst kısmı dikdörtgen kesitli, uca doğru dairesel kesitle sonlanmakta.
Durumu : Oldukça korozyonlu, aşınmalar ve uç kısımlarında kırıklar mevcut.
Dönemi : MÖ 1. yüzyıl.
Analoji : Baykan 2009, Lev. 43; Chavanne 1990, Planche. IX 200.
- Katalog No** : 15, fig. 4/3
K. Envanter No : 12.L18.g10.01.00037
Bulunduğu Yer : L18 Açması, Güneydoğu Sektör
Adı : Kozmetik çubuğu?
Ölçüleri : Uzunluk: 6 cm, Yamuk Kısım uz. 2 cm, çap: 0,2 cm.
Tanımı : L formlu, dairesel kesitli ince uzun bir gövdeye sahip, yamulan kısmından itibaren dikdörtgen kesitli bir şekilde devam etmekte.
Durumu : Oldukça korozyonlu, aşınmalar ve kırıklar mevcut.
Dönemi : MÖ 1. yüzyıl.
Analoji : Baykan 2009, Lev. 43 All.Mb.619; Muscarella 1988, 210, 320.

- Katalog No** : 16, fig. 4/4
K. Envanter No : 12.L17.17.01.00065
Bulunduğu Yer : L17 Açması, Güneydoğu Sektör
Adı : Kozmetik kabı?
Ölçüleri : Çap: 2,8 cm., Yükseklik: 2,3 cm., Cidar kalınlığı: 0,3 cm.
Tanımı : Dairesel formlu, içi sıg ve taban kısmı düz.
Durumu : Korozyonlu.
Dönemi : M.Ö. 1. yüzyıl.
Analoji : Şahin 2010, 93 A10, A11.
- Katalog No** : 17, fig. 4/5
K. Envanter No : 13.P20.01.02.00007
Bulunduğu Yer : P20 Açması, Güneybatı Sektör
Adı : Kemer tokası
Ölçüleri : Genişlik: 2,3 cm, Yükseklik: 1,6 cm, çap: 0,3 cm.
Tanımı : Oval bir forma sahip, alt kısmında metal dili kemer tokasına tutturmaya yarayan karşılıklı iki çıkıntı bulunmakta.
Durumu : Metal dilin tokaya sabitlenmesini sağlayan delik kısmı kırık.
Dönemi : MS 7. yy.
Analoji : Russell 1982, fig. 8/29-30; Ferrazzoli 2012, 294, Pl. 6/60; Köroğlu 2016, Res. 9; Gültekin 2012, 71, 8.
- Katalog No** : 18, fig. 4/6
K. Envanter No : 13.K16.02.01.00117
Bulunduğu Yer : K16 Açması, Kuzeybatı Sektör
Adı : Tepeli iğne
Ölçüleri : Uzunluk: 20 cm, Gövde çapı: 0,6 cm, Baş çapı: 2,4 cm.
Tanımı : Yarım küre biçimli bir baş kısmına, uca doğru incelerek sivrilen uzun bir gövdeye sahip.
Durumu : Oldukça korozyonlu, aşınmalar mevcut.
Dönemi : MÖ 1. yüzyıl.
Analoji : Kızılduman 2000, Çiz. XLIV-b, XLV-c.
- Katalog No** : 19, fig. 4/7
K. Envanter No : 13.L16.01.02.00211
Bulunduğu Yer : L16 Açması, Kuzeydoğu Sektör
Adı : İğ kancası
Ölçüleri : Uzunluk: 4,1 cm, Kovan çapı: 0,6 cm, Kanca gen.: 0,9 cm
Tanımı : Bronz düz bir levhanın bir çubuğa sarılarak konik formda oluşturulan bir gövdeye ve sivri uçlu bir çengel kısmına sahip, arkada kovanla sonlanmakta.
Durumu : Oldukça korozyonlu, gövdenin birleşme kısımlarında açılmalar mevcut.
Dönemi : MÖ 1. yüzyıl.
Analoji : Davidson 1987, Pl. 78/1225, Pl. 78/1228; Waldbaum 1983, Pl. 58/1003; Baykan 2012, 105 Kat. No: 132; Perk 2005, 118 fig. 4.3.1; Çelikbaş 2016, 242, fig. 7a, Kat. No: 51; Gültekin 2012, 77, 19.
- Katalog No** : 20, fig. 4/8

- K. Envanter No** : 12.L17.h7.01.00068
Bulunduğu Yer : L17 Açması, Güneydoğu Sektör
Adı : Zincir ucu?
Ölçüleri : Uzunluk: 2,6 cm, Genişlik: 1,7 cm, Çap: 2,5 cm.
Tanımı : Bronz dairesel kesitli bir telin yarım daire oluşturacak şekilde bükülmesi ve uçlarının yan yana getirilip aşağıya doğru devam ettirilmesiyle biçimlendirilmiş, uzun olan uç kısmı spiral şeklinde sarılarak devam etmekte.
Durumu : Oldukça korozyonlu, aşınmalar ve kırıklar mevcut.
Dönemi : MÖ 1. yüzyıl.
Analoji : Talat'I – Alıyarı 2009, 108 Pl. 5-e; Waugh – Goodburn 1972, 127 fig. 36/80; Ager – Galloway 1988, 11 fig. 9/1412; Dunn 2007, 541 fig. 17.1/22.
- Katalog No** : 21, fig. 4/9
K. Envanter No : FCK14. J15KD.02.00082
Bulunduğu Yer : J15 Açması, Kuzeydoğu Sektör
Adı : Situla kulp eklentisi?
Ölçüleri : Uzunluk: 3,4 cm, Genişlik 1,3 cm, Kalınlık 0,2 cm.
Tanımı : Ortasında bir çıkıntının yer aldığı yatay "B" harfi formunda, üzerinde iki adet yuvarlak delik bulunmakta.
Durumu : Aşınmalar mevcut.
Dönemi : MÖ 1. yüzyıl.
Analoji :
- Katalog No** : 22, fig. 4/10
K. Envanter No : 12.L17. h8.01.00061
Bulunduğu Yer : L17 Açması, Güneydoğu Sektör
Adı : Çan halkası?
Ölçüleri : Çapı: 1,6 cm, Kalınlık: 0,6 cm.
Tanımı : Köşeli yuvarlak bir forma sahip, ortası delik kare kesitli.
Durumu : Oldukça korozyonlu, aşınmalar ve kırıklar mevcut.
Dönemi : MÖ 1. yüzyıl.
Analoji : Richter 1915, 464 1840; Simpson 2000, Pl. 27/24; Waldbaum 1983, Pl. 8/100; Robinson 1941, Pl. CLXVII 2614; Enckevort – Willems 1994, fig. 7; Aybek v.d. 2016, 162 Kat. 35, Çiz.50; Demirel 2013, 304 M9.

Bibliyografya ve Kısaltmalar

- Ager – Galloway 1988 Ager, B. – P. Galloway, “Object of Personel Adornment or Dress with Contributions”, Colcester Archaeological Report 5: The Post-Roman Small Finds From Excavations in Colchester 1971-85 (ed. N. Crummy), 6-21.
- Arr. Peribl. Arrianus, Periplus Ponti Euxini (çev. M. Arslan), İstanbul, 2005.
- Arslan 2007 Arslan, M., Mithradates VI Eupator: Roma’nın Büyük Düşmanı, İstanbul.
- Aybek – Gülbay – Durak 2016 Aybek, S. – O. Gülbay – E. Durak, “Metropolis’ten Bronz Aletler, Gereçler ve Aksesuarlar”, Ege Üniversitesi Arkeoloji Dergisi XXI, 141-168.
- Ayodeji 2004 Ayodeji, K., Fishing Equipment and Method in The Roman World (Royal Halloy University Yayınlanmamış Doktora Tezi), London.
- Barr-Sharrar 2000 Barr-Sharrar, B., “Some Observations on the Cast Bronze Ovoid Situla”, Kölner Jahrbuch 33, 277-290.
- Başaran – Kasapoğlu 2013 Başaran, C. – H. Kasapoğlu, “Parion Kazısı Metal Buluntuları”, III. ODTÜ Arkeometri Çalıştay-Türkiye Arkeolojisinde Metal: Arkeolojik ve Arkeometrik Çalışmalar (ed. P. Ayter – Ş. Demirci – A. M. Özer), 126-140.
- Baykan 2009 Baykan, D., Allianoı Tıp Aletleri (İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul.
- Baykan 2012 Baykan, D., Allianoı Tıp Aletleri, İstanbul.
- Baykan 2015 Baykan, D., “Metal Finds From Nif-Olympus”, Recent Studies on the Archaeology of Anatolia (ed. E. Lafli – S. Patacı), 41-48.
- Bliquez 1994 Bliquez, J. L., Roman Surgical Instrument and Other Minor Objects in The National Archaeological Museum of Naples, Mainz.
- Callataÿ 2007 Callataÿ, de F., “La Révision de la Chronologie des Bronzes de Mithridate Eupator et ses Conséquences sur la Datation des Monnayages et des Sites du Bosphore Cimmérien”, Une Korné Pontique Citiés Grecques, Sociétés Indigénés et Empires Mondiaux sur le Littoral Nord de la mer Noire (ed. A. Bresson – A. Ivantchik – J. L. Ferrary), 271-308.
- Casasola 2007 Casasola, B. D., “Fishing Tackle in Hispania: Reflections, Proposals and First Results”, Ancient Nets and Fishing Gear (ed. T. B. Nielsen – D. B. Cassola), 83-159.

- Chavanne 1990 Chavanne, J. M., *La Nécropole d'Amathonte. Tombes 110-385: IV: Les Petits Objets*, Nicosia 1990.
- Clark – Egan – Griffiths 1995 Clark, J. – G. Egan – N. Griffiths, “Harness Fittings”, *The Medieval Horse and Its Equipment, c.1150-1450: Medieval Finds From Excavations in London, Vol. 5* (ed. J. Clark), London.
- Coleman 1986 Coleman, E. J., *Excavation at Pylos in Elis, Hesperia Supplement 21*, American School of Classical Studies at Athens, Princeton.
- Crummy 1995 Crummy, N., “Fastenings and Fittings”, *Colchester Archaeological Report 2: The Roman Small Finds From Excavations in Colchester 1971-9* (ed. N. Crummy), 115-126.
- Çelikbaş 2016 Çelikbaş, E., “Parion Tiyatrosu Metal Eserleri”, *Parion Roma Tiyatrosu: 2006 – 2015 Yılı Çalışmaları, Mimarisi ve Buluntuları* (ed. C. Başaran – H. E. Ergürer), 209-243.
- Davidson 1987 Davidson, R. G., *The Minor Objects. Corinth Vol. XII*, American School of Classical Studies at Athens, Princeton.
- Demirer 2013 Demirer, Ü., *Kibyra Metal Buluntuları* (Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi), Antalya.
- Dörpfeld 1902 Dörpfeld, W., *Troja und Ilion*, Athen.
- Drauschke 2008 Drauschke, J., “Zur Herkunft und Vermittlung „byzantinischer Importe“ der Merowingerzeit in Nordwesteuropa”, *Zwischen Spätantike und Frühmittelalter, RGA-E 57* (ed. S. Brather), 367-423.
- Dunn 2007 Dunn, A., “Small Finds”, *Kourion: Excavations in the Episcopal Precinct* (ed. A. H. S. Megaw), 527-540.
- Dusenbery 1998 Dusenbery, B. E., *Samothrace: The Nekropoleis, Catalogues of Objects by Categories*, Princeton.
- Dündar 2006 Dündar, E., *Hellenistik ve Roma Dönemleri Patara Unguentariumları* (Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Aydın
- Dyczek 2002 Dyczek, P., “Bronze Appliqués of Wood Caskets from the Site of the Valetudinarium at Novae”, *From the Parts to the Whole: Acta of the 13th International Bronze Congress* (ed. C. C. Mattusch – A. Brauer – S. E. Knudsen), *Journal of Roman Archaeology Suppl. 39/2*, 145-150.
- Enckevort – Willem 1994 Enckevort, v. H. – J. H. Willem, “Roman Cavalry Helmets in Ritual Hoards From the Kops Plateau at Nijmegen, The

- Netherlands”, *Journal of Roman Military Equipment Studies* Vol 5, 125-137.
- Erol 2013a Erol, A. F., “Archaeological Survey in Fatsa Cıngırt Kayası: New Findings for the Archaeology of the Eastern Black Sea Region”, *Identity, Connectivity (Proceedings of the 16th Symposium on Mediterranean Archaeology Florence, Italy, 1–3 March 2012)*, BAR 2581 II (ed. L. Bombardieri – A. D’Agostino – G. Guarducci – V. Orsi – S. Valentini), 1069-1077.
- Erol 2013b Erol, A. F., “Ordu İli, Fatsa İlçesi Arkeolojik Yüzey Araştırması 2011”, *AST* 30/2, 183-196.
- Erol 2015a Erol, A. F., “Ordu İli Fatsa İlçesi Cıngırt Kayası Kazısı 2013”, *KST* 36/1, 383-400.
- Erol 2015b Erol, A. F., “New Findings on the History and Archaeology of the Eastern Black Sea Region of Turkey: The Excavation at Cıngırt Kayası”, *Fifth International Congress on Black Sea Antiquities*, 17-21 Eylül 2013, Belgrad, 453-460.
- Erol 2016 Erol, A. F., “Ordu İli, Fatsa İlçesi Cıngırt Kayası Kazısı 2014”, *KST* 37/2, 559-572.
- Erol – Tamer 2013 Erol, A. F. – D. Tamer, “Fatsa Cıngırt Kayası’ndan Ele Geçen 10 Sikke Üzerine Gözlemler”, *Seleucia ad Calycadnum* III, 159-181.
- Erol – Tamer 2014a Erol, A. F. – D. Tamer, “The Excavation at Cıngırt Kayası: Assessments in the Light of Archaeological Findings”, *Turkey Through The Eyes of Classical Archaeologists 10th Anniversary of Cooperation Between Trnava University and Turkish Universities-Studies*, Trnavská univerzita v Trnave, Filozofická Fakulta, Katedra klasickej archeológie (ed. E. Hrnčiarik), 73-98.
- Erol – Tamer 2014b Erol, A. F. – D. Tamer, “Fatsa Cıngırt Kayası 2012-2014 Sezonu Kazılarında Ele Geçen Ağırlıklar Üzerine Değerlendirmeler”, *Tüba-Ar* 15, 115-138.
- Erol – Tamer 2016 Erol, A. F. – D. Tamer, “Fatsa Cıngırt Kayası Erken Bizans Dönemi Cam Buluntuları”, *Seleucia ad Calycadnum* 6, 319-359.
- Erol – Ünal 2012 Erol, A. F. – E. Ünal, “Fatsa Cıngırt Kayası’ndan Ele Geçen Bir Bizans Kurşun Mührü”, *Ömer Çapar’a Armağan* (ed. T. Yiğit – M. A. Kaya – A. Sina), 117-122.
- Erol – Yıldırım 2016 Erol, A. F. – E. Yıldırım, “Fatsa Cıngırt Kayası Kazısında Bulunan Ok Uçları” *Arkeoloji ve Sanat* 153, 133-148.
- Erten 2013 Erten, A. E., “Olba Kazılarında Küçük Buluntular”, *Seleucia ad Calycadnum* 3, 101-128.

- Ferrazzoli 2012 Ferrazzoli, F. A., "Byzantine Small Finds from Elaiussa Sebaste", *Byzantine Small Finds in Archaeological Contexts* (ed. B. B. Arslan – A. Ricci), *Byzas* 15, 289-307.
- Gaitzsch 2005 Gaitzsch, W., "Eisenfunde aus Pergamon: Geraete, Werkzeuge Und Waffen" *Pergamenische Forschungen* Band 14, Berlin.
- Galili – Rosen – Sharvit 2010 Galili, E. – B. Rosen – J. Sharvit, "Artifact Assemblages From Two Roman Shipwrecks off the Carmel Coast", *Atiqot* 63, 61-110.
- Galili – Zemer – Rosen 2013 Galili, E. – A. Zemer – B. Rosen, "Ancient Fishing Gear and Associated Artifacts from Underwater Explorations in Israel - A Comparative Study", *Archaeofauna* 22, 145-166.
- Goldman 1950 Goldman, H., *Excavation at Gözlü Kule Tarsus, Vol. I: The Hellenistic and Roman Periods*, Princeton.
- Gültekin 2012 Gültekin, A., *Pisidia Antiokheia Antik Kenti Metal Buluntuları (Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*, Isparta.
- Harrison 1986 Harrison, R. M., *Excavation at Saraçhane in İstanbul I. The Excavation Structures, Architectural Decoration, Small Finds, Coins, Bones and Molluscs*, New Jersey.
- Heres 1992 Heres, H., "Ein Römisches Arztkästchen aus Kyzikos", *From Epidaurus to Salerno: Symposium held at the European University Centre for Cultural Heritage, PACT* 34 (ed. A. Krug), 157-165.
- Højte 2009 Højte, M. J., "The Administrative Organization of the Pontic Kingdom", *Mithridates VI and the Pontic Kingdom* (ed. J. M. Højte), 95-107.
- Imhoof-Blumer 1912 Imhoof-Blumer, F., "Die Kupferprägungen des Mitradatischen Reiches und andere Münzen des Pontos und Paphlagoniens", *Numismatische Zeitschrift* XLV, 169-192.
- Jacobi 1897 Jacobi, L., *Das Römerkastell Saalburg bei Homburg vor der Höhe, Vol. 1-2, Im Selbstverlage Des Verfassers*, Germany.
- Jones – Bishop 1988 Jones, A. L. – M. C. Bishop, *Excavations at Roman Corbridge: The Hoard, Historic Buildings & Monuments Commission for England Archaeological Report Series 7*, England.
- Kadioğlu – von Rummel 2003 Kadioğlu, M. – P. von Rummel, "Frühbyzantinische Funde aus

- dem Theater von Nysa am Mäander”, *Anadolu/Anatolia* 24, 103-119.
- Kaptan 1976 Kaptan, E., *Türkiye Madencilik Tarihi ve Kalay'ın Kökeni Hakkında Kahramanmaraş, Tokat, Ordu, Kastamonu ve Çorum Bölgelerindeki Eski Cüruf Depolarında Yapılan Genel Bir Araştırma*, MTA Raporu, No: 5546 (Yayınlanmamış), Ankara.
- Kennedy 1998 Kennedy, D., *The Twin Towns of Zeugma on the Euphrates: Rescue Work and Historical Studies*, *Journal of Roman Archaeology Supplementary Series*, Porthsmouth.
- Khamis 2013 Khamis, E., “Copper Alloy Object”, *The Rescue Excavations at Zeugma Vol. 3/2* (ed. W. Aylward), 93-166.
- Kızılduman 2000 Kızılduman, B., *Erken-Orta Kıbrıs Çağı Madenciliği Işığı Altında İncesu Kurtarma Kazısı Tunç Eserleri* (Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara.
- Koçak 2006 Koçak, Ö., “Eskiçağ'da Orta Karadeniz Bölümü Madenciliği”, *Karadeniz Araştırmaları Sempozyum Bildirileri* (ed. B. D. Erciyas – E. Koparal), 1-38.
- Koçel 2009 Koçel, E. Z., “Finds from a Plundered Tumulus at Karaevli, Tekirdağ, in Turkish Thrace”, *Anatolia Antiqua* XVIII, 209-238.
- Koşay 1951 Koşay, Z. H., *Türk Tarih Kurumu Tarafından Yapılan Alaca Höyük Kazısı 1937-1939'daki Çalışmalara ve Keşiflere ait İlk Rapor*, Ankara.
- Köroğlu 2016 Köroğlu, G., “2014 yılı Sinop Balatlar Kilisesi Kazıları”, *KST* 37/2, 463-476.
- Krutilov 2010 Krutilov, V. V., “Rc Metal Objects”, *The Lower City of Olbia (Sector NGS) in the 6th Century BC to the 4th Century AD* (ed. N. A. Lejpunskaja – P. G. Bilde – J. M. Højte – V. V. Krapivina – S. D. Kryžickij), 479-482.
- Künzl 1983 Künzl, E., *Medizinische Instrumente aus Sepulkralfunden der römischen Kaiserzeit*, Bonn.
- Lightfoot 2003 Lightfoot, M., “Afyon Arkeoloji Müzesi ve Amorium Kazılarında Bulunan Bizans Kemer Tokaları”, *Türk Arkeoloji ve Etnografya Dergisi* 3, 119-134.
- Manning 1989 Manning, H. W., *Catalogue of the Romano-British Iron Tools Fittings and Weapons in British Museum*, London.
- Mellaart 1963 Mellaart, J., “Excavations at Çatal Hüyük, 1962: Second Preliminary Report”, *Anatolian Studies* 13, 43-103.

- Mellink 1969 Mellink, J. M., "Excavations at Karataş-Semayük in Lycia 1968", *American Journal of Archaeology* 73/3, 319-331.
- MTA 1972 Lead, Copper and Zinc Deposits of Turkey, MTA yayınları Cilt 133, Ankara.
- Muhly – Maddin – Stech – Özgen 1985
Muhly, D. J. – R. Maddin, – T. Stech, – E. Özgen, "Iron in Anatolia and the Nature of the Hittite Iron Industry", *Anatolian Studies* 35, 67-84.
- Muscarella 1988 Muscarella, W. O., *Bronze and Iron: Ancient Near Eastern Artifacts in The Metropolitan Museum of Art*, New York.
- Olshausen – Biller 1984 Olshausen, E. – J. Biller, *Historisch-geographische Aspekte der Geschichte des Pontischen und Armenischen Reiches. Teil 1: Untersuchungen zur historischen Geographie von Pontos unter den Mithradatiden*, Wiesbaden.
- Olshausen 1978 Olshausen, E., "Pontos (2)" *Paulys Realencyclopädie der classischen Altertumswissenschaft*, Supplement XV, 396-442.
- Onurkan 1988 Onurkan, S., *Doğu Trakya Tümülüsleri Maden Eserleri*, Ankara 1988.
- Oransay 2006 Oransay, B. S. A., *Arykanda Antik Kentinde 1971-2002 Kazı Sezonlarında Ele Geçen Madeni Buluntular ve Madencilik Faaliyetleri*, (Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara.
- Perk 2005 Perk, H., "A Selection From The Halük Perk Collection on The Medical Instruments of Antiquity", 38. *Uluslararası Tıp Tarihi Kongresi Bildirileri* (ed. N. Sarı – A. H. Bayat – Y. Ülman – M. Işın), 113-124.
- Pirson 2012 Pirson, A., "Byzantinischer Schmuck und Trachtbestandteile aus Pergamon", *Byzantine Small Finds in Archaeological Contexts* (ed. B. B. Arslan – A. Ricci), *Byzas* 15 173-186.
- Poulter 2007 Poulter, G. A., "The Metalwork", *Nicopolis Ad Istrum, A Late Roman and Early Byzantine City, The Finds and Biological Remains* (ed. A. G. Poulter), 15-64.
- Raubitschek 1998 Raubitschek, K. I., *Isthmia Volume VII: The Metal Objects (1952-1989)*, Princeton.
- Ricci 2012 Ricci, M., "Rome-Byzantium Affinity and Difference in the Production of Luxury Goods", *Byzantine Small Finds in Archaeological Contexts* (ed. B. B. Arslan – A. Ricci), *Byzas* 15 1-16.

- Richter 1915 Richter, M. A. G., Greek, Etruscan and Roman Bronzes, The Metropolitan Museum Art, New York.
- Robinson 1941 Robinson, M. D., Excavations at Olynthus Part X, Metal and Minor Miscellaneous Finds, an Original Contribution to Greek Life, London.
- Rogov 2002 Rogov, Y. E., “Metal Object”, Ponskoye I: Monumental Bulding U6, Vol. I (ed. L. Hannestad – V. F. Stolba – A. N. Scegllov), 252-267.
- Rostoker – Gebhard 1980 Rostoker, W. – E. R. Gebhard, “The Sanctuary of Poseidon at Isthmia: Techniques of Metal Manufacture”, Hesperia Vol. 49/4, 347-363.
- Russell 1982 Russell, J., “Byzantine Instrumenta Domestica From Anemurium”, City, Town and Countryside in the Early Byzantine Era (ed. L. R. Hohlfelder), 133-163.
- Saraçoğlu 2011 Saraçoğlu, A., “Hellenistic and Roman Unguentaria from the Necropolis of Tralleis”, Anadolu/Anatolia 37, 1-42.
- Simpson 2000 Simpson, G., Roman Weapons, Tools, Bronze Equipment and Brooches from Neuss--Novaesium Excavations, 1955-1972, BAR International Series 862, Oxford.
- Simpson 2003 Simpson, C. J., “Roman Minor Object 1990-1997”, Cosa V: An Intermittent Town, Excavations 1991-1997 (ed. E. Fentress), 223-241.
- SNG BM 1993 Sylloge Nummorum Graecorum, Vol. IX, The British Museum Part 1: The Black Sea, London.
- Strab. Geog. Strabon, Geographika, kullanılan metin ve çeviri: The Geography of Strabo. H. L. Jones I-VIII. London, New York 1917-1932 (The Loeb Classical Library).
- Şahin 2010 Şahin, F., Patara Metal Buluntuları (Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Antalya.
- Şenyurt – Akçay 2016 Şenyurt, S. Y. – A. Akçay, “Kurul Kalesi (Ordu) VI. Mithradates Dönemi Yerleşimi Üzerine Ön Değerlendirmeler”, Seleucia ad Calycadnum VI, 221-248.
- Talat’I – Alıyarı 2009 Talat’I, H. – A. Alıyarı, “Haftavan IV (Iron II) Settelement Cemetery: NW-Iran Azerbaijan”, Iranica Antiqua XLIV, 89-112.
- Treister 2010 Treister, M., “Bronze and Silver Greek, Macedonian and Etruscan Vessels in Scythia”, Bollettino di Archeologia on Line I, Vol. speciale C / C10 / 2, 9-26.

- Tylecote 1981 Tylecote, F. R., "Iron Sands From the Black Sea", *Anatolian Studies* 31, 137-138.
- Uzel 2000 Uzel, İ., *Anadolu'da Bulunan Antik Tıp Aletleri*, Ankara.
- Waldbaum 1983 Waldbaum, C. J., *Metalwork From Sardis: The Finds Through 1974*, London.
- Waugh – Goodburn 1972 Waugh, H. – R. Goodburn, "The Non-Ferrous Objects", *Verulamium Excavations, Vol. I* (ed. S. Feurere), 114-162.
- Weimert 1984 Weimert, H., *Wirtschaft als landschaftsgebundenes Phänomen. Die Antike Landschaft Pontos – Eine Fallstudie*, Stuttgart.
- Wilson 1960 Wilson, R. D., *The Historical Geography of Bithynia, Paphlagonia and Pontos in the Greek and Roman Periods*, Oxford.
- Wright 2005 Wright, H. R. G., *Ancient Building Technology, Vol. 2*, Netherlands.
- Yalav 2008 Yalav, E., *Tanrısal Gücün Elçileri Antik Çağda Tıp Aletleri* (çev. A. Sarioğlu – V. Bulgurlu), İstanbul.
- Yıldırım 1989 Yıldırım, R., *Urartu İğneleri*, Ankara.
- Yıldırım 2017 Yıldırım, E., *Ordu/Fatsa Cingirt Kayası Kazısı 2012-2014 Sezonu Metal Buluntuları* (Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara.
- Симоненко 2011 Симоненко, А. В., *Римский импорт у сарматов Северного Причерноморья* (Roman Import for the Sarmatians of North Pontic Region, Филологический факультет СПбГУ, Нестор-История).

Fig. 2 Cingirt Kayası Zirve Kısmı Planı.

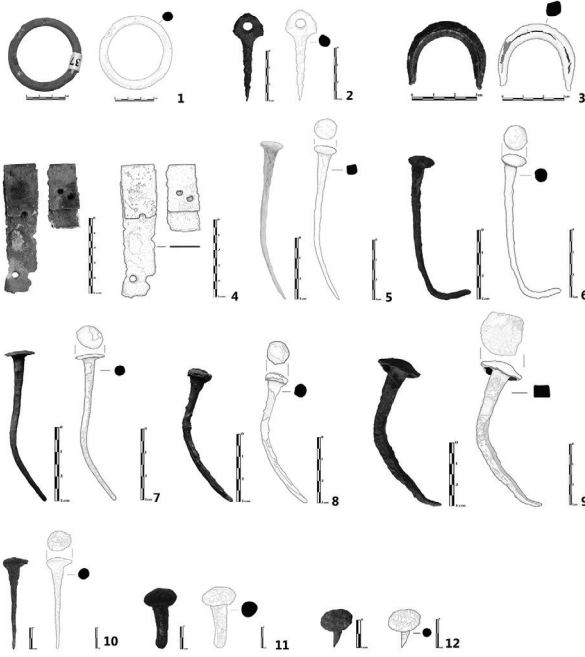

Fig. 3 Cingirt Kayası Bronz Buluntuları.

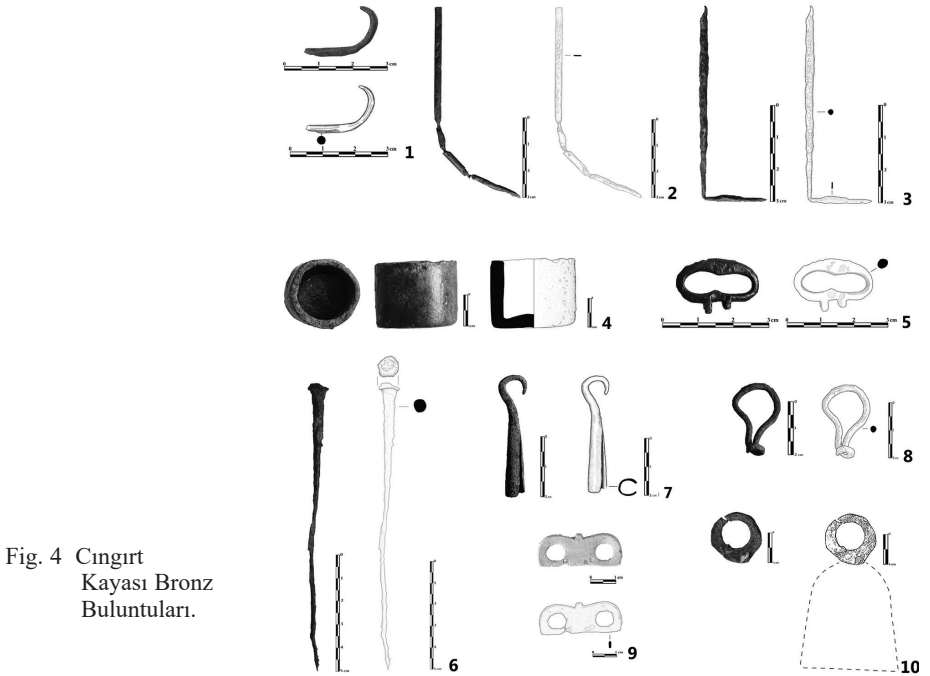

Fig. 4 Cingirt Kayası Bronz Buluntuları.

Fig. 5 Cingirt Kayası L17 Açması Güneydoğu Sektör Hayvan Bağlama Delikleri.

